Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 10 (18333). | 1990 оной январиин 12, пятница | Сэн 3 мүн.

ОММУНИСТЫН ТООСООН

...юзна партийна XIX конференци болон КПСС-эй ЦК-гай Пленумууд дээрэ хубилган шэнэдхэлгын хэрэгүүдые ...ын тула коммунистнуудай харюусалга, үүргэ дээшэ... хэлэгдэһэн, энэ талаар партиин ябуулха хүдэлмэ... шэглэлнүүд хараалагдаһан байна. Партиие муушал... хүүрэй гаража байхан мүнөө үедэ тэрэнэй гэшүүдэй ...э хүндые дээшэлүүлхэ гэхэшэ тон шухала болонхой. ...һээ партиин гэшүүнэй ажал ябуулгые саг үргэлжын ...доро байлгаха зорилго табигдана. Олонхи партийна ...икуудта заншалта болоһон коммунистнуудай тоо...тел аргануудай нэгэн болохо байна.

...истнуудай тоосоон хадаа тэдэнэй эдэбхи үүсхэл ба... өөрынгөө партийна организациин урда харюусал... дээшэлүүлхэ шухала онол аргануудай нэгэн болоно. ...мүнөө үедэ парти гэшүүн бүхэнөө үнэн сэхээр сэгнэхэ ...олоно. Энээнэй ашаар лэ партиин зэргэдэ элдэб га... бодолоор ороһон, партийна ажабайдалай ёһо журам ...улһан коммунистнуудһаа парти өөрыгөө сэбэрлэхэ ...болоно. Коммунистнууд өөһэдынгөө нүхэдэй урда ...Уставай эрилтэнүүдые хэр сахижа, партийна даабариия ...р дүүргэжэ байһан тухайгаа тоосоно. Иимэ тоосоон ...Устав соо оруулагдажа, партийна эхин организаци... хүдэлмэриин нэгэ шухала хуби болгогдобо бшуу.

...истнуудай тоосоо шагнаха үедэ партийна организа... анхаралда ганса партиин түс түс гэшүүнэй хубиин хү... бэшэ, харин тэрэндэ хабаатай бусад хэрэгүүдтэ: үй... эршэмтэйгээр хүгжөөлгэ, хүдэлмэриин ашэ үрэ ехэ... аргануудые нэбтэрүүлгэ, ажалай эмхидхэл болон жу... ...жүүлгэ, эрдэм-техникын дэбжэлтэ хурдадхалга гэхэ ...эрэгүүдтэ оруулдаг хубитань зүбшэгдэхэ ёһотой. Гад... ...ин гэшүүд болон кандидадууд партиин шиидхэбэри... ...лангаха, хубилган шэнэдхэлгые бэелүүлхэ талаар юу ...ганаа, үзэл суртал-политическэ мэдэсээ хэр зэр... ...элүүлдэг, ниитын хүдэлмэридэ яажа хабаададаг ту... ...оохо ёһотой.

...нно, «Теплоприбор», шэлэй, локомотив-вагон заһа... заводуудай партийна организацинуудай тоосоо үн... ...дүй дүршэл һайшаалтай. Эндэхи инженернүүд, кон... ...ууд, цехэй начальнигууд, бригадирнууд болон юрын ...тнууд партийна организацингаа урда хэжэ байһан ...айгаа, коммунистын уялга яажа дүүргэдэг тухайгаа

...үедэ партийна хүтэлбэриин онол аргануудые нари... ...айжаруулха хэрэгтэ коммунистнуудай тоосоо үнгэр... ...хитэйгээр хэрэглэгдэдэг болоо. Энэ талаар партиин ...бюро дээрэ партийна организацинуудай секретарь... ...оно. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй Түнхэнэй райкомой бэл... ...по дээрэ райпотребсоюзай партбюрогой секретарь ...лхозагай тоосоон шагнагдаһан юм. Мүнсэнэй эрил... ...хүдэлмэриео хубилган шэнэдхэхэ, коммунистнуудай ...рэдэ ябаха үүргэ дээшэлүүлхэ талаар түс парторга... ...рим тэды хүдэлмэри ябуулна гээд бюро тэмдэглээ. ...оммунистнууд өөһэдынгөө уялга харюусалгатайгаар ...олондо бодото жэшээ харуулна.

...партбюрогой секретарь Д. Ш. Дондокова, бюрогой ...сэбэй дүүргэлтэдэ, социална асуудалнуудые шиид... ...харал багаар хандуулна гээд хэлэлдээ. Партиин зэргэ ...э арга боломжотой байгаад, тэрэнээ муугаар хэрэг... ...э тоосоонууд хүдэлмэриингөө дутуу дунданудые ...аха, ямар юумэндэ гол анхарал хандуулхаб гээд ха... ...энэ онол аргануудые бэдэрхэ арга үгэнэ.

...гэшүүндэ кандидадтдай кандидатска стаж гараха ...дэнэй тоосоо шагнаха дүршэл ехэл һайн. Энэ хадаа ...мунистын журам бэхижүүлнэ, хүмүүжүүлхы нүлөө ...Коммунистнуудта ямар эрилтэнүүдэй табигдадагые, ...юсалгатай байдагыень тэдэнэр бэе дээрээ мэдэжэ ...ркин районой Үдын, Бэшүүрэй, Хурамхаанай совхо... ...рүүнын «Коммунизм», Задын Ленинэй нэрэмжэтэ ...дай, нарин сэмбын, гэр барилгын комбинадуудай бо... партрорганизацинууд энэ дүршэл шадамараар хэрэг... ...а залуу коммунистнуудые үйлэдбэриин харюусалга... ...ок дээрэ хүдэлгэжэ үзөөд, тэрэнэй тоосоо шагнаха ...парторганизацинууд хэрэглэдэг болоо. Иигэжэ бо... ...дээрэ залуу коммунистые хараад байхада, тэрээн... ...хэ сэгнэлтэ үгтэхэ ха юм.

...истнуудай тоосоон хадаа шэнээр хүдэлхэ эрмэлзэл ...ажал хэрэгүүдээ шүүмжэлхы ёһоор хаража үзэхэ, ...дануудаа усадхаха аша үрэ ехэтэй аргануудай нэгэн ...идэ хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоон ехэ удха шанартай. ...дэ хубилган шэнэдхэлгэ тухай гоё һайнаар хэлээд, ...ээ бодото хэрэг дээрэ юумэ хэдэггүй, хуушанайнгаа ...дэлдэг хүтэлбэрилэгшэд олон байһан зандаа ха юм. ...соонууд эдэ мэтын хүтэлбэрилэгшэдтэ зүб сэгнэлтэ ...үү дундануудыень заажа үгэхэ, энэ тушаалдаа хү... ...даха гү, али үгы гү гээд, элирүүлхэ арга олгохо бай... ...дшье партийна организацинууд хүтэлбэрилэгшынгөө ...таланууддыень мэдэхэ, хүтэлбэриин шэнэ онол арга... ...эдэрхэдэнь, нарижуулан һайжаруулхадань туһалха

...хэдэ, судна бүтээлгын заводой партком өөрынгөө ...дээрэ директор А. В. Юхлинэй тоосоо шагнажа, тэ... ...элбэрилхы шадабаринень тэмдэглэхэ зуураа нилээд ...мжэлхы ажаглалтанууды хэһэн байна. Энэ тоосоон ...э ехэ һургуули болоһо, тэрэ хүтэлбэрилхы хүдэл... ...айн хубилалтануудые хээ. Хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо... ...ртиин Баргажанай, Яруунын, Мухар-Шэбэрэй, Зага... ...омууд, Северобайкальскын горком аша үрэтэйгөөр

...хамта, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо үнгэргэхэ, ...бэлдэхэ хэрэгтэ дутагдалнууд бии. Зарим партко... ...он партбюронууд гол түлэб дунда шатын хүтэлбэри... ...тоосоо шагнахые оролдоно. Тиихэдэнь ажахынуудай ...гэшэд, ахамад мэргэжэлтэд энээнэй хажуу тээ үлэ... ...нана. Энээнһээ болоно, зарим хүтэлбэрилэгшэд пар... ...анизациин саг үргэлжын анхарал дороһоо гаража, ...а тушаал хубиингаа хэрэгтэ хэрэглэхэ, гүрэнэй зөө... ...хэрэгээр үрихэ, архи тамхи ууха гэхэ мэтын ябадал ...байна. Тиимэһээ ажалша коллективтэ бодото жэшээ ...ёһотой хүтэлбэрилэгшэдтэ тон ехэ эрилтэнүүдые та... ...үү дунданууддыень нюултагүйгөөр сэхэ хэлэхэ уялга...

...нууд коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ онол арга бо... ...рынгөө һайн, муу талые үнэн сэхээр мэдээд байха... ...мунист бүхэндэ сэгнэшэгүй ехэ туһатай һургуули бо... ...рыгөө хажуу талаһаа хараад байхадаа, хэн өөрыгөө ...э, дутуу дунданудаа усадхахые оролдохогүйб даа! ...арим парторганизацинуудта иимэ тоосоонууд зэлжээ... ...н болошоно гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр бүхы ком... ...удай тоосоо шагнахые оролдоно. Энэ ехэ буруу юу... ...бүгэдэ аша үрэ ехэтэй дүй дүршэлтэй удха ша... ...сошолуулна, хүнүүдшье энээндэ хайша хэрэгээр хан... ...оно.

...гэшүүнэй нэрэ зэргые, хүндые дээшэлүүлхэ, бүхы ...үүргэ үргэхэ асуудалай гараад байһан мүнөө үедэ ...тнуудай тоосоон бүри ехэ удха шанартай болоо. Тэ... ...һохы эдэбхи үүсхэл, хододоо түрүү зэргэдэ ябаха үүр... ...а коллективүүдтэ үзүүлдэг нүлөөень дээшэлүүлхэ гэх... ...общественые хубилган шэнэдхэхэ талаар партиин та... ...рилгонуудые бэелүүлхэ арга нүхэсэл болоно.

...Р-эй Верховно Соведэй ...омиссиин заседани

...Верховно Соведэй ...түрүүшын заседа... ...н 10-да болоно, ...ССР Союзай бэ... ...публиканудай га... ...ин үндэһэ һуурин ...руулагдаһан ажаг... ...дурадхалнуудые ...байгаа. ...түгэсхэлэй най... ...ртын 20 болотор ...ргэхээр түрүүшээр ...һэн. Арадай де... ...хоёрдохи съезд за... ...удые, тэрэ тоодо ...хуулиин үндэһэ ...алан абалгые түр... ...тэ табяа һэн. Тии... ...уулиин проект най...руулгые парламентын гурбадахи сессиин болзортой тааралдуулан зохилдуулха шухала гэжэ комиссиие хүтэлбэрилэгшэ А. Ф. Вепрев тэмдэглээ.

Бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгын түхэл шэнжын аша үрые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ сесси дээрэ, Арадай депутадуудай съезд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байгаа.

Эдэ бүхы хүдэлмэриие эршэтэйгээр ябуулхын тула зэлжээтэ заседаниие удаадахи неделиин һүүл багта үнгэргэхые комисси хараалба.

(ТАСС).

ЗАЛУУ МЕХАНИЗАТОР

Хэдэн жэлэй саана Иван сэрэгэй алба дүүргэжэ ерээд байхадаа, хаана ошохоб, юу хэхэб гэжэ удаан бодожо байгаагүй. Абаһаар лэ түрэл Энхэ-Тала нютагтаа үлэжэ, эхэ эсэгынгээ ажал хэрэгые үргэлжэлүүлхэһээ ондоо ашатай туһатай юумэн үгы гэжэ тэрэ эрид шиидэһэн юм.

Түрүүшээр нютагайнгаа һургуулида физкультурын багшаар хүдэлөөд үзөө. Тезд уданшьегүй энэ нэһанаймни хэрэг бэшэ, харин дуулим тала дайдада трактор, комбайн хүнхинүүлжэ, алтан тэряа ургуулжа, ажэхыдаа, хүн зондо туһатай ажал хэжэ ябаа һаамни дээрэ ха даа гэжэ ойлгоо бэлэй.

Мүнөө Иван Намсараев нютагайнгаа бэрхэ механизатор С. Д. Батомункуевай хүтэлбэрилдэг арендна звенодо хүдэлнэ. Оньһон техникээ һайн мэдэхэ, шадамар бэрхэ, олон үгэгүй, урагшаа һанаатай, зохид зантай хүбүүн гэжэ тэрэ коллектив соогоо, бүхы «Дружба» колхозойнгоо гэшүүдэй дунда хүндэтэй болонхой. Эрхим ажалайнгаа түлөө Иван Цыбикжапович ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Алтан хоолос» тэмдэгээр шагнагданхай.

Тэрэнэй хүдэлдэг таряан ажалай звено урзанда 800 гаран гектар тарялан дээрэ орооһо, тэжээлэй ургамалнуудые ургуулхын хажуугаар, үшөө 2200 эмэ түлгэнүүдые арендээр абаад, харууһалха гэжэ шиидээ юм. Үнгэрһэн жэлдэ тэдэнэр 15 мянган центнер таряа сохижо абаа, мүн 2700 центнер үбһэ, 6000 центнер сенаж бэлэдхээ һэн. Тэжээлэйнгээ ехэнхиие, бүхы тарягаа колхоздоо ажахын доторой сэнгээр худалдаа. Мүн өөһэдынгөө харууһалдаг хонидто хүсэд хүрэхэ тэжээл нөөсэлөө. Мүнөө һүрэгөө һайнаар үбэлжүүлжэ байнхай.

Нёдондо арендна энэ звено бүхыдэнь 150 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө. Абаһан олзо доходһоо арендна түлбэридэ 20 мянган түхэриг түлөө. Хүн бүхэнэй 4000—5000 түхэриг түлөөһэ абаа.

Бүхы хүдэлмэриие саг соонь бүтээхэ, ашаг олзо һайса оруулха хэрэгтэ Иван Намсараев бага бэшэ хубита оруулаа. Мүнөө тэрэ техникэ заһабарилгада хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. Ц. Намсараев.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фототекст.

Хяагтын район.

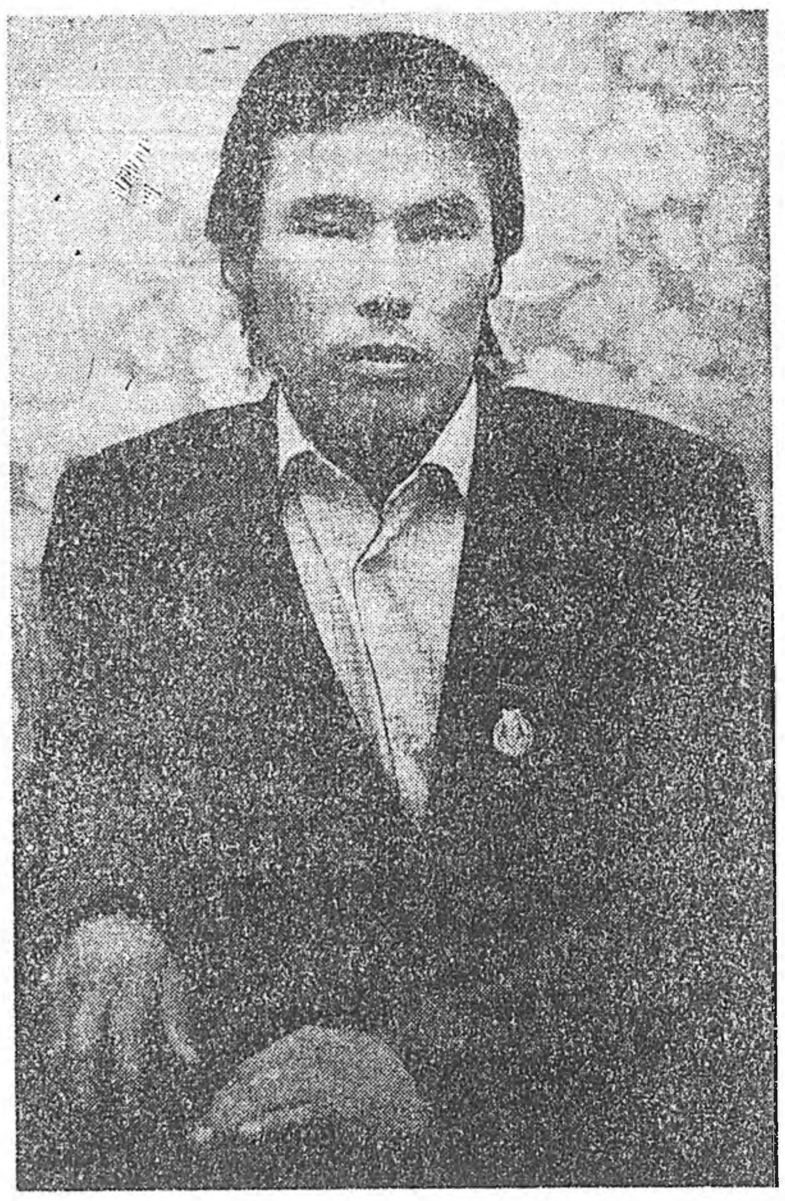

ЛЕНИН ТУХАЙ ДУРСАЛГАНУУД

«Владимир Ильич Ленин тухай дурсалганууд» гэһэн 10 ботиһоо бүридүүлэгдэһэн суглуулбариин гурбадахи боти хэблэгдэн гараба. Үнгэрэгшэ зуун жэлэй һүүлһээ дэлхэйн нэгэдэхи дайнай эхин хүрэтэрхи түүхэтэ асари ехэ үе сагые харуулһан дурсалганууд энэ ботидо оруулагдаһан байгаа. Энэ хадаа Владимир Ильичэй соратнигуудай, парти ба гүрэнэй ажал ябуулагшадай дурсалганууд болоно. В. И. Ленинэй хүтэлбэри доро революционно тэмсэлэй орёо хүшэр эрхэ байдалда тэдэнэр хамта хүдэлһэн байгаа.

Урда урдын хэблэлнүүдһээ онсо илгаань юуб гэхэдэ, Ленинэй дүтын хүнүүдэй, Сталинай үеын хашалта харшалалтануудһаа хохидоһон хүнүүдэй: В. А. Антонов-Овсеенкын, Н. И. Бухаринай, Я. А. Берзинэй (Зиемелисэй). А. К. Воронскиин, Г. Е. Зиновьевой, Л. Б. Каменевай, М. С. Кедровэй, И. А. Пятницкиин, М. П. Томскиин, А. Г. Шляпниковай болон бусадай дурсалганууд энэ ботидо оруулагдаба.

Политиздат «Дурсалгануудай» гурбадахи ботиие хэблээ.

(ТАСС).

БАЙРЫН ГЭРНҮҮД БОДХООГДОНО

Барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын коллектив үнгэрһэн жэлдэ БАМ-ай 9 объектнүүдые эрхим шанартайгаар ашаглалгада тушааһаа һэн. Байгалай урда эрьедэ Култук пристань уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдтэйгээр баригдаа. Түмэр замай Таксимо станцида вагонно ажахын корпусууд бодхоогдоо. Түс коллектив үнгэрһэн жэлэй даабариһаа гадуур 300 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн байна.

Поездын хүдэлмэришэд байгша ондо 127 бүлын байха гэр, больницын байшан Северобайкальск хотодо барижа, ашаглалгада тушааха зорилготой.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ҺУНГАГШАДТАЙ УУЛЗАЛГА ЭХИЛБЭ

Байгша оной мартын 4-дэ болохо РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай, мүн нютагай Советүүдэй арадай депутадуудай һунгалтада бэлдэлгэ республика доторнай үдэр ошохо тума улам эдэбхитэйгээр ябуулагдажа байна. Арадай депутадта кандидадуудые дэбжүүлгын дүүрэмсээр, тэдэниие бүридхэлдэ абаха хүдэлмэри окружной болон участково һунгуулиин комиссинууд эхилээ бэлэй. Мүнөө һунгалтада бэлдэлгын удаадахи шухала шата — РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадууд, мүн нютагай Советүүдэй арадай депутадта кандидадууд һунгагшадтайгаа уулзажа эхилбэ.

МУХАР-ШЭБЭР

КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь М. В. Рютин суглаа нээжэ, һунгуулиин Ивалгын территориальна 806-дахи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидат СССР-эй Оборонын министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ А. В. Ковтуновой этигэмжэтэ нюур — сэрэгэй алба хаагша В. Н. Черныхтэ үгэ үгэбэ. Тэрэ арадай депутадта кандидадай намтар болон ажал ябуулга тухайнь дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ, нүхэр Ковтуновой түлөө дуугаа үгэхыень суглаагшадые уряалба.

Районой ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ К. Г. Ревенский, пенсионер Т. В. Синельникова, ажалай ветеран Г. Г. Жираков болон бусад үгэ хэлэжэ, РСФСР-эй арадай депутадта кандидадта захяануудые үгэбэ.

Депутадта кандидадтай уулзалгын түгэсхэлдэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь М. В. Рютин үгэ хэлээ.

Л. ТУМУРОВА,
манай штатнабэшэ корр.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Барилгын талаар габьяатай байһанайнь, олон жэлэй туршада оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар хүүргэ барилгын 34-дэхи отрядай түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые хабсаргагша Семён Исаевич **Соколовскидо «Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые түйлаһанайнь, республикын барилгада олон жэлэй туршада оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба:

Арляпов Григорий Даниловичые — хүүргэ барилгын 34-дэхи отрядай үрэмдэгшэ,

Родионов Владислав Владимировичые — «Бурятгражданстрой» нэгэдэлэй харгы барилгын управлениин ахамад инженер.

Малай үбэлжэлгэ — шанга шалгалта

БАЙДАЛЫЕНЬ ЗЭРГЭСҮҮЛХЭНЬ БЭРХЭТЭЙ

Яруунын район республикын томохон районуудай нэгэниинь болодог. Эндэхи колхоз, совхозууд табан жэлэй эхинһээ хойшо продукци үйлэдбэрилгээ 27 процентээр дээшэлүүлжэ, 1989 ондо тэрэнээ 23 миллион 170 мянган түхэригтэ хүргөө, ажалай бүтээсые 45 процентээр дээшэлүүлээ. Иигэжэ хүн бүхэн үнгэрһэн жэлдэ 7 мянга шахуу түхэригэй продукци үйлэдбэрилбэ. Арбан хоёрдохи табан жэлэй хугасаа соо урдахи табан жэлэйхидэ орходоо орооһо таряа ургуулха хэмжээн 70 процентээр, мяха худалдалга 11, һү һаалга 20, нооһо абалга 21 процентээр ургаба. Мүнөө үедэ район дотор гарза хоролтодо ородог ажахынууд үсөөржэ байнхай. Үнгэрһэн жэлдэ бүхыдөө 10 миллион 653 мянган түхэригэй олзо оршо оруулагдаа.

Иимэ амжалтын үндэһэн хаанаһаа эхитэйб гэбэл, нэгэдэхеэр, яруунынхид ниитын малай үбэлжэлгые яһала эмхи гуримтайгаар үнгэргэдэг болонхой. Районой ажахынууд илангаяа үбэлэй, хабарай һаранаудай туршада мал ажалай продукци элбэгээр үйлэдбэрилжэ абадаг байна бшуу. Хоёрдохёор, колхоз, совхозууд арендна харилсаагаар хүдэлдэг зарим тэды дүй дүршэлтэй болоно байна. Мүнөө район дотор 120-ёод арендна коллектив тоологдоно. «Комсомольский» совхоздо энэ түрүү онол аргаар ажалладаг звенонууд, бригаданууд жэлһээ жэлдэ олошоржо байнхай. Жэшээлхэдэ, энэ ажахын Эрьеын һү һаалиин фермын, В. П. Шумковой даадаг тракторно-тарияан ажалай бригадын, Ц. Д. Митыповэй, А. Ф. Бурачковай хүтэлбэрилдэг тэжээл үйлэдбэрилдэг звенонуудай коллективүүдэй түйлаһан үрэ дүнгүүдынь бэшэндээ орходоо нилээд дээшээ юм. Эрьеын һү һаалиин фермын малшад үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2670 килограмм һү һааха гэһэн социалис уялгаяа амжалтатай бэелүүлбэ. Арендаторнууд энэ жэлэй малай үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1770 килограмм һү һаахаар хараална. Энэ совхозой гурбан һаалишан — А. Д. Цыдендамбаева, З. Г. Гасанова, Л. М. Толстухина гэгшэд үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарын эхеэр гурбан мянгатанай хилэ амжалтатай дабажа гараа бэлэй.

Хэды иимэ амжалтануудай түйлагдажа байгаашье һаань, агропромышленна комплексын һалбаринуудай экономическа байдалынь үшөөл бодотоор һайжарнагүй. Энэ талаар хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха асуудал биратай бэелүүлэгдээгүй байһаар. Район дотор урзанда жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр арай шамай 2000 килограмм һүн обтаа һэн. Гүрэндэ туранхай, шэгнүүрээ хүсөөгүй мал тушаагдана. Түл түрэсэ үшөөл үсөөнөөр абтана. Энэл ха юм, тэдэнэрэй бэелүүлхэ хараа зорилгонь.

Энэ жэлэй малай үбэлжэлгын эдэ бүхы хэрэгтэ ехээр нүлөөлхэнь элитэ. Тиимэһээ энэ харюусалгатай хаһые ямараар үнгэргэһэнһөө мал ажал эрхилэлгын дүнгүүдэй энэ жэлдэ дулдыдаха байһаниинь ойлгосотой. Энэ талаар бидэ яруунынхидай мүнөө жэлэй малай үбэлжэлгые хэр зэргэ үнгэргэжэ байһаарнь һонирхоо һэмди. Анхандаа ходо гээгдэлдэ орожо ябадаг Түлдүүнай совхозой Шэрэнгиин һү һаалиин фермын коллектив һүүлэй жэлнүүдэй туршада һү һааха талаар яһала амжалтатай ажаллажа ябана. Эдэнэр үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2600 килограмм һү һааха түсэбтэй һаа, даабарияа амжалтатайгаар бэелүүлээ. Урда һарада шэрэнгиинхид үнеэн бүриһөө 205 килограмм һү абажа, район доторoo дэлгэрһэн. социалис мүрысөөндэ онсо шалгаржа, нэгэдэхи һуури эзэлээ.

Энэ фермэ дээрэ хүрэжэ ерээд байхада, харюусалгатай хаһадаа һайнаар бэлдэнхэй гэжэ хараһаар ойлгохоор. Байра соонь дулаан, сэбэр. Досоо хананудынь сагаадагданхай. Фермэ дээрэхи транспортёр һаадгүйгөөр ашаглагдана.

— Арендна подрядай гуримаар ажалаа эрхилдэг хадаа бидэ бүхы юумэеэ эртүүр бэлдэһэн байнабди. Энэ түрүү онол аргаар хоёрдохи жэлээ хүдэлнэбди. Арендна харилсаагаар ажаллахаар гэжэ һанагдана. Хамтынгаа хэрэгые өөрын зөөри мэтээр һанаад хүдэлхэдэ, ажалнай урагшатай байдаг шуу,— гэжэ фермые даагша Н. А. Семёнов мэдүүлнэ.

— Энэ онол аргаар ажалаа эрхилдэг болоходоо, таанад гээгдэлһээ гараһан зон байнат гэжэ ойлгообди. Зүб гээшэ гү?— гээд тэрээндэ хандахадамнай:

— Зүб лэ даа. Арендна харилсаагаар хүдэлхэдөө, коллективэй гэшүүд «энэ минии, энэ шинии» гэхэеэ болинхой. Бүхы юумэмнай бултанай зөөри болоно бшуу. Иимэ гуримда ороходоо, малшаднай ехэ һүнэй түлөө тэмсэнэ ха юм, — гэжэ Намсарай Ананьевич тодорхойлжо үгэбэ.

Шэрэнгиин фермын коллектив энэ жэлэй малай үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һү һааха гэһэн үндэр социалис уялга абанхай. Тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ зорилготой эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр ажаллажа ябана. Эндэхи малшад малай үбэлжэлгын эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 500 гаран килограмм һү һааһандаа, мүн лэ районойнгоо һү һаалиин фермэнүүдэй дундаһаа онсо шалгаран гараба.

— Энэ амжалтымнай үндэһэн хадаа арендна подрядай гурим болоно. Түрүү энэ онол аргаар хүдэлхэдэмнай, ажалнай бүтэсэтэй. Ажалайнгаа бүтэсэтэй байхадань, үрма зоригтойшье ябадагбди. Өөһэдынгөө эрхилдэг хүдэлмэри тухай хэлэбэл, һү һааха талаар жэлэймнай түсэб амжалтатай бэелүүлэгдэхэ юм. Би өөрөө абаһан социалис уялгаяа дүүргэхэб. Жэлэй туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3000 гаран килограмм һү һаабаб. Декабрь һара соо үнеэн бүриһөө 240 килограмм һү һааһаб. Үхэр малнай һайн үбэлжэжэ байна. Үбһэ тэжээлээр яһала элбэгээр хангагданхайбди. Үнеэдтэ силос, зелёнко, һолоомо, үбһэ, талха тарияанай зүйл эдюулнэбди. Совхознай мандаа шэнэ гэрнүүдые барижа үгэнэ. Малшадай байшан баригдажа тушаагдаа. Һаалишад халуун эдеэгээр хангагдадаг болонхой. Автолавка захилыемнай ходо бэелүүлжэ байдаг лэ даа. Иимэ анхарал доро байхадаа, бидэ һайнаар хүдэлхые оролдонобди,— гэжэ совхозой түрүү һаалишан, энэ фермын гэшүүн Г. А. Хашитова дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ.

— Сугтаа хүдэлдэг нүхэд тухайгаа богонихоноор хэлэжэ үгыт?

— Манда ажалша бэрхэ залуушуул олон хүдэлдэг. Тэдэнэрэй дундаһаа Соёлма Бадмаева, Цырен-Ханда Ринчинова, Дулма Ринчинова болон бусадые онсолон дурдахаар. Эдэ басагад үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа дээшэ һү абанхай,— гэжэ Галина Арсентьевна мэдүүлбэ.

Энэ ажахын ахалагша хонишон М. Э. Батуевагай даадаг отарада хүрэжэ ерэбэбди. Энэ бригадын бишыхан коллектив урзанда совхозһоо 22 толгой буруу өөһэдтөө нэмэжэ абаһан байна. Эдэнэрэй тушаажа абаха үедэ буруу бүхэниинь 60—70 килограмм шэгнүүртэй байһан юм. Хонишод жэлэй туршада харууһалхадаа, тэдэнэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые 200 килограммда хүргэжэ шадаа. Арендаторнууд эдэ малаа ноябрь һара соо ажахыдаа тушаахаар хэлсээ баталһан юм.

— Бидэ мүнөө харууһалжа байһанайнгаа түлөө салин түлбэри абанагүйбди. 1990 ондо эдэ хашараг, гунжануудаа тушаахадаа, совхозтоёо тооцожо, мүнгөө абаха ёһотойбди, — гэжэ Мыдыгма Эрдынеевна хэлэнэ.

— Хонидые хаража байгаад, буруунуудые нэмэжэ абахада, хүндэ бэшэ гү?

— Тиимэ үлүүсэ хүндэшье юумэниинь үгыл даа. Малай бэлшээри һайтайбди. Үбэлжөөнһөө Бадагай нуур хүрэтэр 50 километрэй зайда адуулхада өөрэгүй. Урзанда совхозой хүтэлбэрилэгшэд буруу абахагүй гээшэ гүт гэжэ гүйха тооной асуугаа һэн. Арсажа шадаагүйлди даа. Түрүүн 20 толгой залуу мал үгөө һэн. Һүүлдэнь 2 толгой нэмэжэ абаабди,— гэжэ ахалагша малшан харюусана.

Эдэнэр 550 толгой эхэ хонидые харууһалдаг юм. Үнгэрһэн жэлдэ хонишод олон хурьгадые абажа бираагүй. Энэ дутагдалаа усадхахын тула тэдэнэр байгша ондо түл абалгадаа һайнаар бэлдэхые оролдоо. Хонишод хурьгадайнгаа байрысень өөһэдынгөө хүсөөр заһабарилһан байна. Яһала хүрэхөөр тэжээл совхозһоо худалдажа абаа. Арендаторнууд үнгэрһэн жэлдэ 500 центнер үбһэ бэлэдхээ, Т-25 түхэлэй трактор худалдажа абаа.

— 1990 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, заатагүй бүтэн бүринөөр түлжүүлхээр хараалнабди. Хонин бүхэнһөө шадаал һаа, нооһо ехээр хайшалхые оролдонобди. Үнгэрһэн жэлдэ хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 3,2 килограмм нооһо хайшалжа тушаагаа һэмди. Хурьганаймнай шэгнүүр эхэһээнь һалгаахадаӑной, 17 килограмм болоо һэн,— гэжэ нүхэр Батуева хэлэнэ.

Эдэнэрэй энэ жэлэй малай үбэлжэлгые гэмгүй һайнаар үнгэргэхэ аргатай байһыень ойлгоо бэлэйбди.

Эндэһээ холо бэшэхэнь Н. Ц. Дармаевагай даадаг үхэр хүүртэ оршоно. Тэдэнэртэ 133 толгой эмэ хашарагууд даалгагдан үгтэнхэй.

— Манай малда дүн хамта 72 центнер үбһэн, 54 центнер зелёнко, 75 центнер һолоомон, 35 центнер талха тарияан хубаарияар таһалагдажа үгтэһэн юм. Бидэ мүнөө хашараг бүхэндөө суудхэдэ 5 килограмм хүрэтэр бүдүүн тэжээл, 1,0 килограмм талха тарияанай зүйл эдюулнэбди. Иимэ тэжээл эдиһэн мал жэлэй туршада шэгнүүрээ суудхын 400 граммаар нэмээхэ ёһотой. Бидэ хэрбээ энэ зорилгоёо бэелүүлээд, үлүү гаргаша хэнгүйгөөр, хубааряар үгтэһэн үбһэ тэжээл, зэр зэмсэг гамтайгаар хэрэглээд байгаа һаа, жэлэй эсэстэ коллективэй гэшүүд 3000 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаха ушартай,— гэжэ Нина Цыбиковна хөөрэнэ.

Эдэнэрэй байра байдалынь һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Малшад мүнөө үбһэ тэжээл гамтайгаар гаргашалхые оролдоно.

Түлдүүнай совхоз үнгэрһэн жэлдэ 16 мянган центнер үбһэ бэлэдхэһэн, зелёнко, һайн шанартай һолоомо шадаха соогоо нөөсэлһэн байха юм. Нэгэ толгой условно малда дүн хамта 13,5 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл бэлэдхэгдээ. Энэнь урзанданайхида орходоо 2,5 центнерээр ехэ болоно. Совхоз холынгоо гүүртэнүүд дээрэ шэнэ 4 гэр барижа үгөө. Эндэхи малшад бултадаа банитай юм. Юрэдөөл, эдэнэртэ һайнаар хүдэлхэ арга боломжо олгогдонхой гээшэ.

«Дружба» колхозой малшад энэ харюусалгатай хаһада яһала бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерээ гэжэ түс ажахын түрүүлэгшэ С. Г. Санжиевай хөөрөөн сооһоо ойлгожо абабабди. Һаамхай үнеэдтэ силос, зелёнко, һолоомон, талха тарияанай зүйл үгтэнэ. Малшад һааһан һүнэйнгөө хэмжээгээр салин хүлһөө абадаг байха юм.

Поперечныи һү һаалиин фермын коллектив һү абаха талаар жэл бүхэндэ гээгдэлдэ ородог. Фермые даагша Тамара Ковальчугай мэдүүлһэнэй ёһоор, энэ коллектив жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 1860 килограмм һү һааба.

Үнгэрһэн жэлдэ эндэ 260 тугал абтаа. Тугалайнь байра соо хуурай, сэбэр, дулаан. Эндэ хоёр тугалшан хүдэлдэг байна. Тэдэнэр арба хоноһон тугалнуудые даажа абаад, хоёр һаратай болотороо харууһална.

Мужыхын фермын байранuудынь хуушаранхай. Колхоз үнгэрһэн жэлдэ эдэ байрануудые заһабарилһан байха юм. Зайн галай утаһыень һэлгүүлхээр болонхой. Үгы һаань, гэнтын аюул тохёолдожо магадгүй.

Энэ фермын малшад хэды иимэ бэрхэшээлтэйшье һаа, һү һаали дээшэлүүлжэл ябадаг хүнүүд юм. Эдэнэр нёдондо үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү абаха байбал, тэрэнээ бэелүүлжэ шадаа.

Эдэ хоёр ажахын байдалыень зэргэсүүлхэнь бэрхэтэй. Түлдүүнай совхоздо, «Дружба» колхоздо ниитын малай үбэлжэлгэ түлэг дундаа ябажа байна. Зарим газарта дайралдаһан дутуу дунданудай, шиидхэгдээгүй асуудалнуудай саг дарыдань шиидхэгдэбэл, эдэ ажахынуудай малшадай харюусалгатай хаһаяа амжалтатайгаар дабажа гараха байһандань батаар найдамаар.

Н. ДАМБАЕВ,
республикын радио-дамжуулгын комитедэй ахалагша редактор.
Д. ДОНДОКОВ,
манай тусхай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

демократи үргэдхэлгэ

hАНАhАНДА ЮУНДЭ ХҮРӨӨГҮЙБ?

КПСС-эй горкомой VI пленумhээ хэгдэhэн тэмдэглэлнүүд

Партиин Улаан-Үдын горкомой VI пленум дээрэ городской партийна организациин хүтэлбэридэ болоhон ехэ хубилалтанууд тухай мэдээсэ hэмди. Мүнөө юундэ энэ асуудалда бусанабши гэхэдэ, тус пленум дээрэ демократис ёhо гуримаар КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретариие, секретариие hунгаха hэдэлгэ хэгдэhэн байха юм. Зүгөөр олон кандидатурануудай дундаhаа шэлэлгын гурим хэрэглэжэ, эгээл эрхим хүнүүдые тус тушаалнуудта hунгаха хүсэлэй бии байгаашье haань, бодото дээрээ пленум дээрэ ушарhан байдал суглараашадай hанаhанда хүрөөгүй гээд нэн түрүүн тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Юундэ тиигээ гээшэб? Нэгэдэхеэр, үнэн дээрээ олоной дундаhаа бодото дээрэнь шэлэхэ ябадал хангагдаагүй байха юм. hонин пленум болохо аабза гээд найдаhан бидэнэртэ энэ гансата харагдаадхёо. Партиин райкомуудта нэгэдэхи секретариин кандидатура зүбшэн хэлсэхэ даабари үгтөө. Тиимэhээ энэ талаар юун хэгдээ хаб?

И. А. Антакшинова, КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь:

— Бидэнэртэ хэнэй тус тушаал эзэлхэ байhаниинь хамаагүй бэшэ. Тиимэhээ энэ асуудал үргэнөөр зүбшэн хэлсээбди. Мебельно-модо болбосоруулгын, нарин сэмбын, мяха-консервын комбинадуудта, проектно-барилгын «Бурятгражданстрой» нэгэдэлдэ, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай эрдэмэй түбтэ болон бусад томо-томо партийна организацинуудта энэ асуудал зүбшэгдөө. Удаань районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ тэндэhээ ороhон дурадхалнуудые согсолообди. Тиигэжэ А. С. Кореневой кандидатура дурадхаха гэлсээбди (тэрэ урдань партиин горкомой секретаряар хүдэлжэ байгаа. Ц. Ц.). Нүхэр Кореневой гол дутуу дунда хадаа предприятинуудаар үсөөнөөр ябадагынь болоно, тиимэhээ энээниие саашадаа хараада абаг гээд захинабди.

В. П. Грехов, КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь:

— Бидэнэртэ баhал зүбшэн хэлсэлгэ үнгэргэгдөө. Пленум дээрэмнай 3 кандидатура табигдаа. Хэд бэ гэбэл, партиин обкомой социально-экономическа таhагые даагшын орлогшо А. С. Ковалев, «Кристалл» заводой директор Б. А. Лев болон А. С. Коренев байгаа. hунгалта үнгэргэхэдэ, А. С. Коренев диилэнхи олоной дуу абаhан байна. Пленумдэ байhан 64 хүнэй 52-ынь тэрэнэй түлөө дуугаа үгөө.

А. Н. Колдунов, КПСС-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь:

— Локомотив-вагон заhабарилгын, авиационно заводуудта, прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ, районой партийна организацинуудай секретарьнарай зүблөөн дээрэ тус асуудал үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээ. Партиин райкомой пленум дээрэ А. С. Ковалев А. С. Коренев хоёрой кандидатура табиха гэлсээ hэмди. Манай дурадхал дэмжыт.

Районуудай партийна организацинуудые хүтэлбэрилэгшэдэй эдэ мэдээсэлнүүдhээ үндэhэлэн хараад үзэхэдэ, юумэн хүүшан хэбээрээл бүтээгдэhэн байна. Угайдхадаа hарыншье туршэ соо haань, тушаал эзэлхэ зоной шэлэлгэ-конкурс үнгэргэхэ хэрэгтэй байгаа. Тусхай комисси хүдэлжэ, дурадхагдаhан кандидадуудые гү, али мэдүүлгэ үгэhэн зониие бүридхэлдэ абаха, программануудыень олоной анхаралда үргэнөөр дурадхаха, радио, телевиденеэр дамжуулха, ажалша коллективүүдтэй эдэ зоной уулзаха ябадал хангаха байгаа ха юм. Олон зоной дундаhаа бодотоор шэлэхэ гээшэ иимэл байха зэргэтэй гээд hанагдана.

Саашань хэлэхэдэ, бүхы кандидадууд адли эрхэ байдалда табигдаха ёhотой байгаа. Зүгөөр хараад үзэхэдэ, гансал А. С. Коренев ажалша коллективүүдтэй уулзаhан, программаяа анхаралдань табиhан байна хэбэртэй. Буряадай эрдэмэй түбэй партийна организациин секретарь П. И. Ленскиновэй хэлэhэн үгэ энээниие гэршэлнэ. Энэ нүхэр үгэ хэлэжэ, кандидатурануудые «зүбшэн хэлсэлгые» эхилхэ зэргэтэй байгаа хаш. Нүхэр Ленскинов «даабарияа» дүүргээд, конкурсын, шэлэлгын гурим тухай хэлээ, яараха хэрэггүй байгаа, сагнай хубилаа гээд тэмдэглээ, конкурсын комисси бии болгохо шухала байгаа гээ.

Үнэхөөрөөшье, пленумдэ хабаадаhан горкомой олонхи гэшүүд ямар кандидатурануудай табигдажа байhаниие оройдоошье мэдэхэгүй байгаа. Эдэ мүрнүүдэй авторшье баhал иимэ байдалтай байха байhанаа, пленумэй болохо тухай мэдээсэжэ хонходоходонь, ямар асуудал бииб гээд hураа. Тиигэжэ А. С. Ковалёв, А. С. Коренев, Б. А. Лев гэгшэд кандидатураяа табиха хаш гээд мэдэжэ абаа.

Зүгөөр бодото дээрээ пленум дээрэ тад ондоо оршон байдал тохёолдоо. ЛВРЗ-гэй парткомой секретарь **А. Я. Пиядин**, энэл заводой хүдэлмэришэн **Н. Ж. Бурцев**, авиазаводой парткомой секретарь **Л. А. Качин**, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хэрэгүүдые эрхилэгшэ **В. Ф. Потехин** гэгшэд **А. С. Кореневые** нэгэдэхи секретаряар hунгая гээд үгэ хэлээ.

Харин бусад кандидатуранууд тухай юундэ юуншье хэлэгдэнэгүйб гэжэ бодоhоор байтарнай, зүбшэн хэлсэлгэ хаагдажа, хэниие нюусаар дуугаа үгэлгын бюллетень соо оруулха тухай хөөрэлдөөн эхилшэбэ. Тиихэдэл А. С. Ковалев Б. А. Лев хоёр нэгэдэхи секретаряар hунгагдаха эрхэhээ hайн дураараа арсаа гээд тодорбо. Зүгөөр нүхэр А. С. Ковалев партиин Железнодорожно райкомой пленумэй шиидхэбэреэр бүрин эрхэтэйгээр кандидатураяа табиха эрхэтэй болоhон аад, юундэ тус пленумдэшье уригдаагүй байшоо юм? Юундэ тэрэнэй арсалта тухай асуудал пленумэй үзэмжэдэ табигдаагүйб? Хаана, ямар кабинет соо тэрэ арсаhан байгаа хаб? Иигэжэ нюусаар дуугаа үгэлгын бюллетень соо ганса кандидатура оруулагдажа, hунгалтын дүнгөөр 77 зон соохоо нэгэниинь лэ буруушаажа байhанаа мэдүүлбэ. Хоёр кандидатурын байгаа haань, юун болохо hэн хаб? Теэд энэ асуудалда харюусажа шадахагүй байнабди.

А. С. Кореневой партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретаряар hунгагдахадань, тэрэнэй орондо секретариие hунгаха хэрэгтэй болобо. Эндэ авиазаводой парткомой секретарь Л. А. Качинай А. С. Кореневые нэгэдэхи, харин мүнөө арадай хиналтын городской комитедэй түрүүлэгшээр хүдэлжэ байhан **Б. А. Кайдаловые** секретаряар hунгаха дурадхалые дэмжэнгүй, арадай депутадуудай Октябрьска райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Н. П. Быков** мүнөө КПСС-эй Железнодорожно райкомой секретаряар ажаллажа байhан **Н. И. Васильевай** кандидатурые дурадхаба.

Тиигээд саашаа баhал танил оршон байдал тогтобо. Ниитын эдеэ хоолой управлениин начальник **В. Ц. Дамбаин**, стандартизациин Буряадай лабораториие даагша **Ю. В. Музыка**, арадай депутадуудай горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. К. Кукчинов** болон бусад баhал Н. И. Васильевай кандидатурые дэмжэбэ. Гансал мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай директор **А. П. Шапиро** Б. А. Кайдаловай кандидатура дэмжэжэ байhан тухайгаа мэдүүлбэ.

Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой директор **А. А. Медогоевой** хоёр кандидадай программа шагнажа үзэе гээд дурадхахадань, Б. А. Кайдалов ендэртэ гаража, хүлеэгдээгүй ушар болобо, тиимэhээ программагүйб, кандидатураяа табихаяа арсанаб гээд мэдүүлбэ. Пленум гүйлтыень хангажа, баhал гансаараа үлэhэн Н. И. Васильев программагүй байhан тухайгаа мэдүүлээд, бюллетеньдэ нэрэнь оруулагдаба, 74 хүн hунгалтада хабаадаад, 4 хүн буруушааhан байба.

Иигэжэ партиин Улаан-Үдын горкомой хүтэлбэридэ горитой хубилалта хэгдэбэ. Тиихэдээ олоной дундаhаа шэлэжэ hунгаха гээд дурадхаhанай хэрэггүй байгаа хаш. Хүүшанайхяараа хаа хаанагүй зүбшэн хэлсээбди гээд, ямар нэгэ кандидатура гансаарайень дурадхаа haань, дээрэ байгаа.

Харин демократис ёhо гуримуудые баримталха гэбэл, дүүрэн хэмжээгээр баримталха хэрэгтэй гээд hанагдана. Үгы haа, иимэ ёhо гуримуудай hайн талануудые балартуулhантай адли ха юм. Тиигээдшье хоёр час тухай саг соо пленумдэ hуугаад гарахадаа, сагаа дэмы гээhэн мэдэрэлтэйгээр горкомой олонхи гэшүүд тараа ёhотой. Юуб гэхэдэ, хэнэй hунгагдаха байhаниинь эртээнhээ найдамтайгаар хангагдаhан байгаа хаш гээд hанахаар байба бшуу.

Демократида hураха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Энээнэй зүб байhаниинь партиин Улаан-Үдын горкомой пленум дээрэ тодоор харагдаба.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
КПСС-эй горкомой гэшүүн.

АРЕНДЭ: бодото байдал, шиидхэхэ асуудалнууд

НЭГЭНИИНЬ ХОЁРЫЕ hЭЛГЭХЭЭР

Эдэ жэлнүүдтэ Бергажанай совхоздо hүн тон багаар үйлэдбэрилэгдэнэ. Ажахыда мүнөө үнеэдэй hү шэмэ дээшэлүүлхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилээ. Жэшээнь, эндэхи haалиин фермэнүүд бултадаа шахуу ажалаа арендна подрядай гуримаар эмхидхэнхэй. Тиихэдэ совхозой дирекци haалиин малай үүлтэр hайжаруулхын тула Кировскэ областьhоо Холмогорско үүлтэрэй 47 гунжа туд бүриинь 1200 түхэригөөр худалдажа абаhан байна. Иигэжэ эдэ гунжад үнинэй дүй дүршэлтэй малшад, үбгэ hамган Г. М. Саган, П. Н. Василенко гэгшэдтэ даалгагдаа hэн.

Бидэ Василенкэтэнэй табан ханатай томо гэгшын гэр харахадаа, эндэ ажалша бэрхэ бүлэ ажаhууна гэжэ абаhаар ойлгобобди. Энэ айлай газаахи барилганууд тон hайнаар, бүхөөр бүтээгдэнхэй. Бүхы юумэниинь гуримтай, сэбэр. Энэ үедэ Галина Михайловна Павел Николаевич хоёр ажалhаа ерээд, бага гэр соогоо үдынгөө хоол барижа байба.

Галина Михайловна Саган районой эрхим haалишадай нэгэн юм. Энэ нүхэрнай дүшэ гаран жэлэй туршада түрэл ажахыдаа haалишанаар ажаллаhан намтартай. Иигэжэ Галина Михайловна hайнаар ажаллаhанайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаhан байна. Энэ эхэнэр наhанайнгаа пенсидэ гараашье haа, 5—6 жэлэй туршада haалишанаар ажаллаhаар.

— Пенсидэ гараад, хахад жэл соо амаржа байтарни, ажахыда холмогорско үүлтэрэй 47 гунжан асарагдажа, совхозой дирекциин гуйлтаар үбгэнтэйгөө тэдэниие даажа абаа hэмди.— гэжэ Галина Михайловна энеэбхилнэ.

Үнэхөөрөөшье, совхоздо асарагдаhан эдэ гунжадые дүй дүршэлтэй малшанда даалгаха асуудал ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй урда гараhан байгаа. Энээн тухай совхозой директор А. А. Елшин иигэжэ хэлэнэ.

— haалиин малай үүлтэр hайжаруулха хэрэгтэ эдэ гунжадай ямар үүргэ дүүргэхэ байhаниинь мэдээжэ ааб даа. Энээн дээрэhээ бидэ үүлтэртэ малаа найдамтай хүндэ үгэхэ гэжэ шиидээ hэмди. Теэд ажахыдамнай таарамжатай хүнүүд тиимэ бэлээр олдожо үгөөгүй. Зарим дүй дүршэлтэй haалишад эдэ гунжад манай нютагай эрхэ байдалда таарахагүй гэhэн шалтаг урдаа баряа haаб даа. Үнинэй малшад эдэ гунжадые гэр бүлөөрөө даажа абахаар байhанаа мэдүүлжэ, маниие баярлуулаа бэлэй. Эндэ бидэ ёhотойл малша, ажалша хүнэй сэдьхэл харанабди.

Иигэжэ Василенкэтэнэй эдэ гунжадые даажа абаад байхада, тэдэнэй ажалые ямараар эмхидхэхэ асуудал гаража ерээ бэлэй. Юуб гэхэдэ, ажахын haалиин фермэнүүдтэ арендна подрядай гурим нэбтэрүүлэгдэнхэй. Теэд аяар Кировскэ областьhоо асарагдаhан эдэ гунжад харгыдаа ехээр тураhан байба. Тиимэhээ тэдэниие нэн түрүүн хүсэд hайнаар харууhалжа, шэгнүүрииень нэмээхэ гэhэн зорилго малшадай урда табигдаба.

— Үнэхөөрөөшье эдэ гунжаднай туранхай байгаа hэн. Тиихэдэ эдэмнай үбhэн гээшые мэдэхэгүй байжа, маниие ехэ гайхуулба. Ушар юуб гэхэдэ, үбhэ үгэхэдэмнай, хажуудань ошодоггүй байгаа. Харин hолоомо үгэхэдэмнай, тон дуратайгаар эдидэг hэн. Бидэ уданшьегүй гунжадтаа үбhэ, силос, бурдууг эдюулжэ hургаабди. Иигэжэ тон наринаар харууhалжа, тэнхээ тамир абхуулаабди,— гэжэ Галина Михайловна хөөрэнэ.

Эдэ гунжад хэдэн hарын туршада дадажа, тааража захалhан байна. Малшад гунжадайнгаа яhала тобиржоhоной, шэнэ эзэдтээ дадаhанай hүүлээр искусственна аргаар үрэжүүлжэ эхилээ бэлэй. Энэ харюусалгатай хүдэлмэриие ажахын техник-үрэжүүлэгшэ А. Н. Колмакова амжалтатайгаар бэелүүлhэн юм.

— Тиигэhээршье гунжадаймнай тугаллаха саг хүрэжэ ерээ бэлэй. Эндэ бидэ баhа нэгэ бэрхэшээлтэй дайралдабабди. Юуб гэхэдэ, гурбан гунжан ори гансахүхэтэй байшаба. Тиихэдэ 5—6 үнеэдэй хүхэнhөө hүн гарахагүй байба. Гадна эдэмнай бэлшэжэ шадахагүй байжа, маниие баhал тухашаруулба. Аяар холын тэрэ Кировскэ областьдо haалиин мал бэлшээридэ гаргагдангүй, гансал байра соогоо асарагдаhан тэжээлээр эдеэлүүлэгдэдэг байгаа хаш,— гэжэ Г. М. Саган саашань хөөрэнэ.

Гунжадай тугаллажа эхилэмсээр, үнеэн бүриин шалгалтын haам хэгдэжэ эхилhэн юм. Энээнэй ашаар эдэ гунжадhаа хэды шэнээн hүнэй жэлэй туршада абтаха байhаниинь элирүүлэгдээ. Холмогорско үүлтэрэй үнеэдэй hүнэй шэмэтэйнь мэдээжэ ааб даа. Иигэжэ Галина Михайловна үнинэй дүй дүршэлтэй малшан хадаа эдэ гунжадай жэлэй туршада хэды шэнээн hү үгэхэ байhые абаhаар лэ ойлгожо, үнеэн бүриhөө жэлэй туршада 3000 килограмм hү haаха, ажалаа арендна подрядай гуримаар эмхидхэхэ гэжэ шиидээ бэлэй. haалишанай hайшаалтай үүсхэлые совхозой хүтэлбэрилэгшэд дэмжэhэн байгаа. Тиихэдэ Василенкэтэнэй гэр бүлөөрөө эдэ гунжадые даажа абахада, совхозой ахамад экономист К. Х. Цагадаева ехэ туhа хүргөө бэлэй. Иигэжэ тэдэнэй жэлэй бүхы гаргашанууд, мүн олзонь тон наринаар урид тодорхойлогдоо.

Жэшээнь, Василенкэтэнэй совхозой дирекцитэй арендна подрядай хэлсээ баталhанайнгаа ёhoop эдэ гунжадайнгаа туд бүриhөө дунда зэргээр жэлэй туршада 3000 килограмм hү haажа, совхоздоо дүн хамта 725 центнер hү тушааха болоно. Тиихэдэ тэдэнэр үйлэдбэрилhэн hүнэйнгөө центнер бүхэниие ажахыдаа 62 түхэригөөр худалдаха байна. Гэхэтэй хамта, тушаагдаhан бүхы hүнэйнь 70 процент нэгэдэхи сортын байха зэргэтэй. Гадна эды хэмжээнэй hү үйлэдбэрилхэдэнь дүн хамта 45424 түхэриг гаргашалагдахаар хэлсэгдэнь хараалагдаа бэлэй. Гансал малай тэжээлдэ 21 111 түхэриг «hомологдоо» hэн. Салин хүлhэнэй түлбэридэ 8316, элдэб бусад гаргашанудта 2148, малай байра, hү оньhон аргаар haаха түхеэрэлгэ, мүн бэшэшье түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэhэнэйнгээ түлөө 8860 түхэриг гаргашалха болоно. Тиихэдэ транспорт, морин унаагай түлөө мүнгэ түлэхэ хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта, малда дэбисхэр, малшадта ажалдаа үмдэхэ хубсаhан хэрэгтэй ааб даа. Гадна техник-үрэжүүлэгшэдэ мүнгэ түлэхэ хэрэгтэй. Малда, илангаяа нарай тугалнуудта эм дом хэрэгтэй болодог. Малшад малайнгаа байрые өөhэдөө заhабарилна. Энэ хэрэгтэ 1000 түхэриг гаргашалагдахаар хараалагданхай. Тиихэдэ барилгын материалнуудые худалдажа абаха хэрэгтэй. Малай байра дулаасуулха хэрэгтэ 940 түхэриг гаргашалагдахаар түсэблэгдөө бэлэй. Гадна малай аргал шабааhа гаргаха ажал 660 түхэригөөр сэгнэгдэнэ. Иимэрхүү гаргашанууд үшөөшье бии.

ЭРХИЛЭГШЭ

— Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда ороhонhоомнай хойшо хүдэлмэришэдэймнай ажалдаа хандасын эрид ондоо болоhониие таанад булта hайнаар мэдэнэт. Эсэсэй продукци ехээр абахын тулада малшад хонишоднай шармайн хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, 3-дахи отделениин түрүү хонишод арба гаран мянган түхэриг сэбэр олзо абаад байна,— гэжэ «Первомайский» совхозой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Н. Ф. Исаева элидхэл соогоо тэмдэглээ hэн.

Үнэхөөрөөшье, тус ажахы hүүлэй хэдэн жэлэй туршада хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ тушааха түсэбтэ даабаринуудаа сүм дүүргэжэ, районойнгоо бараг ажахынуудай тоодо оронхой. Тиигэбэшье эндэ би «Первомайский» совхоз тухай бэшэ, харин тэрэнэй түб hуурина— 3-дахи отделениин ажал хэрэгүүд тухай хөөрэхэ hанаатайб.

Эдэрмэг—дурдагдаhан ажахын түб hуурин юм. Байгша оной хахад жэл соо эдэрмэгээрхин илангаяа хүлгөөтэй байгаа. Энэ нютагта түрэhэн Буряадай элитэ уран зохёолшо Х. Н. Намсараевай түрэhөөр 100 жэлэйнь ой үнгэрhэн жэлэй алтан хабарай үедэ тэмдэглэгдээ hэн. Иимэ ехэ үйлэ хэрэгэй нютагтань үнгэргэгдэхэ болоод байхада, тэндэхидэй амгалан hуужа шадахагүйнь эли hэн. Эдэрмэгэй тэг дунда шахуу баригдажа байhан Хоца Намсараевай музейн түргэнөөр бодожо байхада, нютагай хүнүүд ехэ, багагүй урмашан хараад лэ гаража байгаа бэлэй.

Хоца Намсараевич Намсараевай түрэhөөр 100 жэлэй гүйсэhэнэй ойн баярта зорюулагдаhан хэмжээ ябуулганууд Эдэрмэгтэ үргэнөөр үнгэргэгдэhэн байна. Холо, ойроhоо айлшадай буухаяа байхада, Эдэрмэг hуурин эгээл түрүүн түхэл шарайгаа заhаха, үзэмжэтэй hайхан болохо зорилготой байhан ааб даа. Энэшье хүдэлмэри жэншэдгүй hайнаар хэгдээ, олон юумэн бүтээгдээ гэе. Харин эгээл гол шухалань гэхэдэ, «шарайн сэбэр хэрэггүй, сэдьхэлэй сэбэр хэрэгтэй» гэдэгтэл, ойн баярта уригдаhан айлшадта хөөрэхэ зугаатай, хүндэлхэ шадалтай, мэдээсэхэ амжалтатай байха гээшэ хамагhаа үнэтэй бэлэй. Энэ талаар эдэрмэгээрхиндэ, «Первомайский» совхозой хүтэлбэридэ олоной урда улайха, сайха юумэн байгаагүй. Нютагай уран зохёолшын ойн баяр дэмбэрэлтэй hайханаар тэмдэглэгдэhэн байна.

* * *

Эдэрмэгэй отделенидэ хонин ажахы эрхилэгдэдэг юм. 8271 толгой хонидойнь 4048-ниинь эхэ хонид. Отделени ноohoop, хурьга абалгаар, мяхаар түсэбтэ даабаринуудаа 1985 оноhоо хойшо сүм дүүргэдэг болонхой. Нёдондо, жэшээнь, 249 центнер ноohо абаха ёhотой аад, 294 центнертэ хүргөө. Зуун хонин бүхэнhөө дунда зэргээр 85 толгой хурьга абаха гэжэ түсэблэhэн аад, бодото дээрээ 94,5 хурьга абаа. Центнер ноохоной өөрын үнэ сэн 1200-hаа 740 түхэриг хүрэтэр хямдараа. Хурьгад эхэhээ haлгаагдахадаа, дунда зэргээр 21—23 килограмм шэгнүүртэй байдаг болонхой. Профкомой түрүүлэгшын тоосоото элидхэл cooho эдэ бүгэдэ тухай дуулаад, отделениие эрхилэгшэтэй уулзаа hэмди.

Д. Д. Дагбаевай 3-дахи отделениие эрхилдэг болоhоор дүрбэн жэл болобо. Энэл сагай хугасаа соо отделениин ажал хэрэгүүд урагшатайгаар ябадаг боложо, хүдэлмэришэдынь оролдосотой ажалай эсэсэй амта таняад байна.

— Ажахын тоосоондо оро-hoop хонишодоймнай ажалай дүн хараа байса хубилаа hэн. Зуутан-хонишод Алексей Федотов, Бадма Дашадылыков, Баатар Балданов, Дашима Гармаева болон бусаднай жэлhээ жэлдэ hайн дүн туйлажа, социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг гээшэ,—гэжэ Дондит Дамдинович хөөрэнэ.— Республикын габьяата малшанай нэрэ зэргэдэ хүртэhэн Алексей Иванович Федотов Марсельеза Алганаевна Сташкина (энэ нүхэрнай райсоведэй депутат) хоёрнай ажалай баян дүршэлтэй тула залуу хонишодтоо үльгэр жэшээ харуулдаг гэхэдэ, алдуу болохогүй. Наhаараашье, дүршэлөөрөөшье тэдээндэ хүрэхэгүй жэшээтэй залуушуулнай, нэрлэбэл, Бадма, Дагзама Дашадылыковтэн болон бусаднай ерээдүйдэ урдаа хараха хонишоднай болохо зэргэтэй. Баhа нэгэ эрхим хонишон Мария Николаевагаа hая наhанайнь амаралтада үдэшэбэбди. Тиигэбэшье үхибүүдэйнь эхэhээ дутахагүй бэрхэ кадрнууд болохо байhанда этигэдэнэ,—гээд нүхэр Дагбаев хонишод тухай хөөрөөгөө түгэсхэбэ.

— Дондит Дамдинович, малшадтнай болоод харууhалжа байhан малтнай байра байдалаар хэр гээшэб? Хэдэн жэлэй саада тээ отаргануудаартнай ябахадамнай, түлюурхан байдалтай байгаа бэлэй.

— Манай отделенидэ байрагүй малшан гэжэ үгы. Хүн бүхэн отара дээрээ дулаан байратай байхынгаа хажуугаар Эдэрмэгтээ дарагар hайн түхеэрэлгэтэй үмсын гэртэй юм. Харин хонишодоймнай хээрын байра тиимэшье hайн бэшэ. Энэ талаар хэмжээн абтаха зэргэтэй.

— Ойлгосотой. Дондит Дамдинович. Та отделениие эрхилэгшэ байнат. Тиимэhээ социальна асуудалай ямараар шиидхэгдэжэ байhан тухай хэлэжэ үгыт.

— Байха гэргүй хүн хүдөөдэ байдаггүй ёhотой. Манда сохом тиимэ. Тиигэбэшье байhан байраяа hайжаруулха, үргэдхэхэ дуратайшуул яашаха hэм даа? Иимэ зэлжээндэ 2—3 айл байна. Жэшээлхэдэ, отделениимнай хүдэлмэришэн Бато-Мунко Шагдаровтан табан үхибүүтэй. hамганиинь совхозой сэадта хүдэлдэг. Энэ бүлэдэ бидэ туhалха ёhотойбди.

Саашань хэлэхэдэ, гүрэнhөө урьhаар мүнгэ абаад, байра байдалаа түхеэрэхэ, гэр бариха дуратайшуул олон аад, нөөсэлэлгын банкда тэрэ мүнгэниинь байнагүй.

Ажахымнай юрэнхы дээрээ олзо оршо hайнтай болонхой ха юм. Тиимэhээ отделени бүхэндэ (4 байhанаа 3 болоо) социальна асуудал шиидхэгдэжэл байдаг ааб даа. Манай Эдэрмэг ажахын түб hуурин тула доройтоhон байдалтай байгаагүй гээшэ. Тиигэбэшье совхозойнгоо барилгашадай ажалые шүүмжэлхэ байнаб. Юундэб гэхэдэ, барилгын шанар муу. Тэдэнэй хажуугаар гэрнүүдээ муугаар ашагладаг зээдшье олдодог.

Тракторно-таряан ажалай бригадатай болонхойбди. Механизатор Сергей Болдонович Аргеев хүтэлбэрилдэг. Бүридэлдэнь найман хүн. Тэдэнэр 1100 гектар газар арендэдэ абанхай. Тус бригадын байгуулагдаагүй байхада, гектарай 2—3 центнер ургасын абтажа байhан газарhаа мүнөө 16—19 центнер таряан хураагдана. Ороохо таряа гүрэндөө бардам ехээр тушааханhаа гадна зондоо дуран соонь худалдаха аргатай болообди. Центнер ороохон 12 түхэриг 80 мүнгэтэ. Иимэ сэнгээр дуратай хүнэй абахада болохо,—гэжэ отделениие эрхилэгшэ хэлэбэ.

Д. Д. Дагбаевтай хөөрэлдэжэ hууха даа, эхэ, эсэгыень hанаандаа оруулаа hэм. Шуhа мяхаараа коммунистнууд ябаhан урданай хүнүүдэй хүдэлмэридөө үнэн сэхэнь, нарин нягтань, анхарал оролдолготойнь гайхалтай hааб даа. Донгидой эхэ эсэгэ хоёрынь тэдэнэйл нэгэн hэн. Эсэгынь хүтэлбэрилхы онол шадабари, зонтой үгээ ойлголсожо шадаха түрэлхиин бэлиг олон үхибүүдэйнь нэгэндэшье haa, заатагүй дамжуулагдаха жама ёные юрэдөөшье арсажа шадахагүйбди. Нютагайнгаа ажалай ба дайнай ветеранууд Ш-Н. Д. Дондубонтон, Г-Х. Шагдаровтан болон бусадай газаа түлеэ залhыень, үбhэ хулhыень буулгуулжа байхадаа, отделениие эрхилэгшэ өөрынгөө эхэ, эсэгые эжэлүүдгүй hанадаг.

Донгит Дагбаев тусхай мэргэжэлтэй, дээдэ hургуулитайшье бэшэ, харин даалгагдаhан лэ юумые ханамжатайгаар бүтээгээд, хэдэ ябаhан хүдэлмэрилэгшэ юм. Тэрэ партиин гэшүүншье бэшэ. Харин нютагайнгаа Соведэй депутадаар hунгагданхай.

Отделениие эрхилэгшын ажал дүүрээ гэжэ үгы юм. Ашаанай машина өөрөө жолоодоод, үдэшын харанхы болотор малшадаараа ябаха. Үглөөгүүр эртэ контородоо сугларжа, энэ тэрэ асуудалаа шиидхэhээр, хоёрдохи дабхарта оршодог директорэй таhагта орожо, зүбшэхэ зүйлөө хэлсэhээр байтарнь, хахад үдэрынь шахуу үнгэршэдэг. Энэ жэлэй үбэлжэлгэ ямар байха юм ааб даа гээд эрхилэгшэ бодомжолно. Тэжээлээр бардам хангагданхай гэээлди даа. Энэ талаhаа айлтагүй. Хонидоймнай байранууд хуушан, тиимэhээ хүйтэн болоо. Хайшан гэжэ шэнэлхэ ёhотойб? Ой модон соо hууhан хэбэртэй аад, отолхо модон олдохоёо болёо. Жэгтэйл байна даа гэжэ отделениие эрхилэгшэ бодомжолно.

Зүгөөр элдэб бодолнууд түрэхэдөө, муу бэшэ. hайн. Байн байтараа тэдэнь ажабайдалда нэбтэрүүлэгдэхэл ха юм. Энээндэ найдаха үндэhэн бии. Эдэрмэгээрхин Донгидтоо найдана гэжэ ойлгоо hэм. Найданшьегүй яахаб даа — нютагай бэрхэ хүн ха юм.

В. ТОКТОХОЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: отделениие эрхилэгшэ Д. Д. Дагбаев.

Ж. ШИРЕТОРОВЭЙ фото.
Хэжэнгын район.

Совет орон дотор

ШЕМУРША (Чувашай АССР). Саманта Смидэй нэрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй Волгын эрье дээрэ болоhон уулзалгын пароль болобо. Чувашай Шемурша тосхондо американ энэ басаганай нэрэмжэтэ интернациональна хани барисаанай клубуудай бүхэсоюзка түрүүшын слет үнгэргэгдөө. Украинын, Камчаткын, Ураалай, Белоруссиин, Киргизэй, Ленинградай болон Москвагай үхибүүд энэ уулзалгада хабаадаа.

МОСКВА. Ороной шэнэ гүйсэдхэгшэдэй болон зохёохы ажалтанай коллективүүдэй искусстватай ниислэл хотын харагшадые танилсуулха гээшэ Москвада Арадуудай хани барисаанай нэрэмжэтэ гүрэнэй театрай үнгэргэжэ байhан «Бенефисүүдэй» зорилго болоно. Казахай ССР-эй классическа хатарай «Молодой балет Алма-Аты» гэhэн ансамбль Москвагай сценэ дээрэ hаяхан бэлиг шадабаряа харуулаа.

ТБИЛИСИ. Грузиин театрай, хүгжэмэй болон киногой гүрэнэй музейн өөрын байратай болобо. Тбилисиин түбтэ оршодог XIX зуун жэлэй архитектурын хүшөө болохо урданай байшанда музейн коллектив орожо түбхинөө. Эндэ 200 мянга гаран онсо шухаг зүйлнүүд хадагалагдажа байха юм.

КОМСОМОЛЬСК-НА-АМУРЕ. Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ судна бүтээлгын эндэхи завод шэнэдхэн заhагдажа, гоё, hайн шанартай хоморой мебель бүтээдэг болонхой. Мебелиин гарнитурнуудай панельнүүдые бэлдэхэ 3 автомат түхеэрэлгэ ашаглалгада оруулагдаа. Тэдэнэр жэлдэ 400 мянган дүрбэлжэн метр полироль хушалтатай хабтагайнуудые бүтээхэ юм. Оборонно промышленностиин предприятинуудые ондоо шэглэлтэй болгоhоной ашаар мебель бүтээлгые үндэhөөрнь шэнэдхэн hайжаруулха арга бии болоо юм.

САМАРКАНД. Эндэхи «Кинап» заводой наhанай амаралтада гараhан хүдэлмэрилэгшэд пенсиhээ гадуур hара бүри нэмэлтэ тэдхэмжэ мүнгэ абаха болонхой. Ажалша коллективэй совет болон предприятиин профком энээн тухай шиидхэбэри абаа hэн. Заводой жасаhаа мүнгэн hомологдохо юм. Областиин бусадшье предприятинуудта ветеранууд тухай ехэ анхарал оролдолго гаргана, Самаркандын профсоюзуудай областной совет болон нютагай үргэмжые ниитын эмхинүүд мүнөө жэлдэ пенсионернүүдтэ, шадал багатай айлнуудта, үншэн үхибүүдтэ туhалха зорилгоор хэдэн арбаад мянган түхэриг hомолхо байна.

(ТАСС).

Кооперативууд — ажабай…

Аятай албан н…

Агын Буряадай автономито округой ра… рабал, Могойтын райондо үмсэдөө автом… олон юм. Зүгөөр. эздынь авто-хүлэгүүд… хэдээ, hая болотор нилээн ядалдадаг бэлэ… доной зайда оршодог Шэтын техническэ… олонхи ушарта ошожо, автомашинаяа…

«Найрамдал» кооперативай түрүүлэгшэ… нович Дамдинов автомашинатай зоной… ень үнинэй харадаг байhан юм. Тиимэhээ… доо автомашина заhабарилдаг станци б… дэз hэн.

Теэд хаана, ямар газарта байдалаа түх… кооперативай түрүүлэгшын hанаа нилээх… даа хүдөө ажахын техникэ, запчастьнууд… hан складай hандаршаhан гэр Бальжиниме… дэндэнь торолдоо. Тэрэниие hэргээхэнь т… байгаа. hанаhандаа хүрэхын, hарбайhанаа… hээ үлүү сагай туршада тухашараа, орол…

Областиин үндэр тушаалтадай, ажахын… урда хойнонь орожо ябаад, гүйха саг…

Иигэжэ автомашинануудые техническэ… тын станциин филиал Могойтодо нэгэдэб…

— Алтан дэлхэй дээрэ амиды ябаа с… оролдохо, ямар нэгэн hайн юумэ бүтээхэ… зэл хүн бүхэндэ бии ёhотой. Пенсидэ… хидтаа туhа хүргэхые бодомжолдог hэм… нойнгоо хүн зоной үмсынгөө автомаши… заhабарилха арга боломжо байгуулха хэр… лалсаhандаа ехэ урматайб,— гэжэ Бальж… энэ ушараар hанамжаяа хэлээ бэлэй.

Мүн «Найрамдал» кооперативай гэшүү… пов, Евгений Мунсулов, Баяр Митупов,… гэгшэд аха нүхэрэйнгөө эрмэлзэл хүсэлы… горитойхон хубитаяа оруулалсаа юм. Эд… лективэй ажалай намтар эхилбэл.

Модошо дархашуул Доржо Анандаев,… гэгшэд авто-хүлэгүүдые заhабарилха бай… эдэбхитэй хабаадалсаhан байха юм. Ш… автомобильнуудые заhабарилдаг түбэй д… Дюков коллективэй мүндэлэлгэдэ халуун… гэхэдэ, алдуу болохогүй.

— Хүн зоной аша туhада хүдэлхэ үшөө… ласть доторнай бии болобо гээшэ. Ехэл… юрэл техническэ хангалгын хүдэлмэри… рин саашадаа автомашинануудые заhаба… шээлтэй ажал бэелүүлдэг болохо юм. … менск хотодо, Новопавловкада байгуу… станцинуудай жэшээгээр, могойтынхидш… эрхилхэ ёhотой гэжэ нүхэр Дюков мэдү…

Толльяти хотын «АвтоВАЗ» нэгэдэлэй… бюрогой начальник Т. М. Клычкова аяр… рэнэй эрьеhээ могойтынхидой хэрэгые… тамнай ерээ hэн.

— Олонхи ушарта кооператорнуудые х… гэжэ олоной дунда хэлсэдэг. Зүгөөр бид… римтын hайн үндэhэгүй байhые харабабд… нануудые заhабарилха талаар областиин… түрүүлэгшэ нүхэр С. И. Тамбовцев энэ… гэндэ зорюулагдаhан баярай суглаан дээ… лээ hэн.

Приморско хизаарай кооператорнуудай… лениин гэшүүн Р. А. Нодь, окргүйсэдком… Жамсаранов, партиин Могойтын райкомой… А. С. Теуважуков гэгшэд автомашина заh… хангадаг техническэ шэнэ станциин нээг… ларагшадые, нэн түрүүлэн эндэ ажаллаха… дые амаршалжа, тэдээнэй хойшонхи ажал… хүсэhэн байна.

Одоол энэ райондо ажаhуудаг үмсын… аажамаар, сэдьхэл дүүрэн амилба гээд х… деталиин хэрэгhээ гарахада, тэрэниие… ябахаяа болибод. Мүнөө дээрээ филиалай… дүршэлтэй болохын тула гар үзүүрэй заh… бэн автомашинын нэгэ доро оруулагдаа… мастерской дотор эдэ үдэрнүүдтэ хүлгэ… үглөөнhөө эхилээд, үдэшэ орой болото… льяти хотын «АвтоВАЗ» нэгэдэлэй мэргэжэ… дүй дүршэлдэнь hуража абаха хэрэгтэй… рөөнэйнгөө эсэстэ бидэшье Могойто т… заhабарилагшадта ажалай амжалтануудые…

Ажалшадые хангалгада — үргэн харгы

РАГШАТАЙГААР ДАБШАХА

...о ажалладаг ху-... хоолоор, эд ба-... ха талаар манай ... публикын юhэн ... ага бэшэ хүдэл-... р байна.

...алени энэ юhэн ... hуурин, тосхо-... Эдэ hуурин, ... 83,2 мянган ... до үхибүүд, үн-... болоhон хүнүүд ... эдээнhээ гадна ... үргуулинууд, үхи-... дууд, больница-... дай амаралтын ... унай сагта үхи-... лагерьнууд ... олон юумэнүүд ... одог байха юм. ... урин, тосхонууд-... 195 столово, ... кафенууд хүдэл-... жарнитай, 30 га-... айбди, хори га-... бии.

...200 гаран авто-... ойрын газар-... эдээ хоол шэ-... Жэл бүри ... тонно эдээ хоол ... бди. Энэмнай ... тонно-километр, ... тонно бензин ... ошодой зориг-... аргадана. Манай ... тадаа шахуу ар-... соо хүдэлнэ. ... эритай, найдам-... лагшэд болоно

...отоhоо 600 ки-... да эгээл хо-... оршодог юм. ... бараанда тэдэ ... энэй үүрэй сай-... үдэшын боро ... шамай Улаан-... эрдэг. Тиигээд-... азануудаар яба-... шэ. Эдэ жолоо-... эншан шэнгеэр ... э хандаха ушар-... дайралдадаг. ... янгинама хүй-... ашинаа халаажа, ... гүй, унтаншье-... эдээ хоол аба-... ябадаг гэшэб?

...дэ манай управ-... hарада түсэбөө ... лта түйлажа бай-... арталай дүнгөөр ... ад, өөhэдынгөө ... лта тухай КПСС-... Министрнүүдэй ... кэhэн байгаабди. ... н обкомой, Ми-... Соведэй, проф-... едэй, ВЛКСМ-эй ... юолой гарахада, ... й, 7-дохи столо-... тив Улаан тугаар ... айгаа. Сэхыень ... й олон столово-... ар хүдэлжэ гараа ... ойдоошье буруу ... арталай дүнгөөр

Улаан-Үдын горпромторг шанда хүртэжэ, Улаан тугаар шагнагдаа. Манай эльгээhэн ажалай дүнгүүд, олон тоото байшангуудай таhалганууд соогуур үгы болошоо хэбэртэй hэн. Тэрээнние дахажа, нэхэжэшье ябахань аягүй юм ааб даа.

Манай управлениин бүхы предприятинууд 1989 онойнгоо түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэбэ. Хорнин, Байгалай ОРС-нууд түсэбүүдээ 107,7 процент, Новоильинскын, Шулуутайн — 106,8 процент, Баргажанай, Выдриныхн — 104,0 процент дүүргэhэн байна. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо, 2 миллион 685 мянган түхэригөөр үлүү эд бараа, эдеэ хоол зондоо худалдаабди. Магазинууд, столозонууд яhала hайн хүдэлөө. Бидэ ой модоной ажахын ажалшадые үмдэхэ хубсаhаар, гуталаар хангахаhаа гадна, эдеэ хоолоор, шанаhан халуун эдеэгээр үдэрэй гурба-дүрбэ дахин хангадаг гээшэбди.

Манай управленидэ эдеэ хоол шанадаг 195 газарнууд бии. Үнгэрhэн жэл соо 8 миллион 100 мянган түхэригэй эдеэ хоол бэлдэжэ худалдаhан байнабди. Гол шухалань юун бэ гэхэдэ, жэлэй дүрбэн сагта, үбэл-зунгүй ой модон соо үдэртөө гурба-дүрбэ дахин халуун эдеэгээр эдеэлүүлхэ гээшэмнай бэлэн хэрэг бэшэ даа. Үдэр бүри 4500—5000 хүн ой соо модо отолдог. Эдэ хүдэлжэ байhан хүнүүд сооhоо хахадhаа олониинь ой соогоо байрлаад хүдэлдэг. Эдеэ хоол шанагшад эдэ зонтой баhал сугтаа ябалсадаг.

Үдэр бүри шанаха эдеэ хоолоо, бусалгаха уhаяа бултыень абаад ябаха саг али олон гардаг. Үбэлэй сагта үбдэгhөө дээшэ саhан, зунай сагта бороо орожорхидог. Яажа энэ модо отологшод эндэ хүдэлдэг юм гэжэ hанахаар байдаг. Нилээд зурхэтэй, шангашаг шандааhатай хүнүүдэй хүдэлхөөр газар даа. Иимэ ажалда хүдэлжэ байhан хүнүүдые hайнаар, саг соонь эдеэлүүлээгүй hаа, юу хэжэ шадахаб?

Гэхэтэй хамта hүүлэй үедэ элдэб янзын шалгагшад, хинагшад олоороо моридог болоод байна. Энэ худалдаа наймаанай эмхинүүдые hайнаар шалгаха гэhэн үгэнүүдэй гараха бүри шалгажа шадахашье, шадахагүйшье хүнүүд айхабтар олоороо «аяншалдаг» болоо. Манай энэ 500 гаран предприяти нёдондо 5 мянганhаа дээшэ дахин шалгалтада ороо. Нэгэ зарим эмхинүүдын hарадаа 4—7 дахин шалгагдаа.

Жэшээлхэдэ, Онохой тосхоной эдеэ хоолой магазин нэгэ үдэр зургаа дахин шалгуулhан байна. Хэд шалгааб гэхэдэ: поселково Соведhээ, ветеранай соведhээ, профсоюзhаа, республикын худалдаа наймаае шалгадаг газарhаа, МВД-гэй гал түймэр хамгаалдаг таhагhаа, Загарайн санитарно-эпидемиологическа станциhаа гэхэ мэтэ.

Мүнөө юун болоно байна гээшэб? Хүнгэн машинада таба-зургаан хүн hуужа ерээд лэ, нэгэ-хоёр час соо ухашалаад, уудалаад лэ, заримдаа акт табиншьегүй ябашадаг болоод байна. Энэмнай ямаршьеб нэгэ суглаанда бэлдэhэн ябадал болоно бшуу.

Энэ ябадалнай дээрэhээ эхитэй, дундаа голгүй юумэн болоно хэбэртэй. Урдань хэжэ, гаргажа, наймаалжа байhан эд бараан мүнөө болоходо, бултанда хүртэхээ болино. hүүлэй үеын байдалаар нэгэ мылээр нэгэ хүн гурбан hара соо нюураа угааха юм ха. Иимэ нормо хэн гаргана гээшэб? Баhал дээдэ шатын хүтэлбэрилэгшэд гү? Мүнөө талонойнь дутахада, архинь үлэнэ, архиинь дутахада, талониинь үлэнэ. hүүлэй үедэ хүнүүд саахараар архи нэрэжэ hураад, саахар дутадаг болошоо. Зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ехэ hайнаар ябуулаагүй hаамнай, үшөө юуншье болохонь мэдэгдэнэгүй. Энээниие мэдэхээр болоо гэжэ hанахаар. Юундэ юумэн дутанаб, хайшан гэжэ энээнhээ гараха ёhотойб гэхэдэ, ажалаа hайнаар, амжалтатайгаар хэхэ, зориhон хэрэгээ бүтээхэ, олоhон олзоёо гамтайгаар, наринаар гаргашалха хэрэгтэй.

Үнгэрhэн жэлдэ манай управлени эдеэ хоол, үмдэхэ хубсаhа, эд бараа ехээр худалдаhан байна. Тиин 4 миллион 700 мянган түхэригэй юумэн түсэбhөө гадуур худалдагдаа. Колбаса худалдалга 85 мянган түхэригөөр ехэ болоо, hүн ба сагаан эдеэн 131,0 мянган түхэригөөр ехэ болоо гэхэ мэтэ. Тэрэшэлэн хубсаhа угаадаг мылэ, нюурай мылэ, порошок нёдондо жэлэйхидэ орходоо 174,0 мянган түхэригөөр үлүү худалдагдаа.

Энээниие слоохо, шэрэхэ, асархадаа, хэды ехэ мүнгэ гаргаха болодгоно гээшэб?

Республикаhаа хэгдэдэг эд бараа абаха захилнууд РСФСР-тэ ошохо, РСФСР-эй захилнуудые СССР-эй Министрнүүдэй Совет хаража үзэнэ. Тэдэ захилнуудайнь дүүргэгдэтэр, ехэ саг үнгэрдэг байна. Олонхи ушарта зарим хүтэлбэрилэгшэд мүнөөл тэбигдаhан асуудалые тэрэ доронь шиидхэhэн болоод лэ, удаань тэрэнэй түлөө хэн харюусахаб гэжэ hанаагаа зободоггүй байгаа. Тиимэhээ хэды олон харюусалгагүй тогтоолнууд абтадаг байгааб? Урдань энэ зүб, тэрэ буруу гэжэ өөрынгөө hанал бодолые, мэдэжэ ябаhан юумэнүүдээ хэлэхэ (аргагүй байгаа бшуу. Мүнөө үедэ энэмнай бага сага бараг болохонь бэшэ аал?

Мүнөө ямаршье область, республика жэл бүри мяха, hү, хартаабха, нооhо гэхэ мэтын олон янзын продукци гүрэндэ тушааха түсэб абана. Манай республикын ажахынууд бага сага мяха тушааха түсэбөө дүүргээ болоошье hаа, тэрэнь худалдаа наймаанда үгтэдэг фонднуудыень ба бэшэ олон янзын мяха абадаг газарнуудай эрилтэнүүдые хуу хангажа шададаггүй байhан дээрэhээнь, үшөө бусад область, хизаарнуудhаа РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор бага бэшэ мяха нэмэри болгожо абадаг байна.

Колхоз, совхозууд мяха тушааха түсэбөө дүүргэхын түлэ хэды шэнээн үмсын үхэр, мал, гахай, хони, ямаа суглуулжа гүрэндэ тушаана гээшэб! Хабар бүри сомоной Соведээр үмсын үхэр малай тоонь абхуулаад, колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд өөhэдынгөө ажалша малшанда тэды үхэр, тэды гахай, хони, ямаа тушаахат гэhэн даабари жэлhээ жэлдэ үгэжэ, үнинэй амташаhан байна. Энэмнай 20 гаран жэл соо иигээд лэ ябажал байдаг.

Мүнөө манай республикада хамhабариин ажахынуудта 157,0 мянган толгой эбэртэ бодо мал бии, тэрэнэй тоодо 63 мянган үнеэн, гадна 112 мянган гахай, 110 мянган хонин, ямаан тоологдоно. Жэл бүри жара гаран мянган тугал, олон мянган поршоонхо ба хурьгад абтана.

Энэ үмсэдэ байhан үхэр малаа, гахай, хони, ямаануудаа гүрэндэ тушаагаад, гүрэнэй түсэб дүүргэхэ гээшэмнай өөhэдыгөө балшыса мэхэлhэн ябадал болоно. Тиигэнхаар үмсын малые үнэгүй сэнгээр байра дээрэнь худалдажа абаад, Улаан-Үдэ хотодо асаржа, 3 түхэриг 50 мүнгөөр худалдадаг байгаа hаа, хэды зон баярлаха байгааб? Эд хэрэглэгшэдэй коопераци жэл бүри зургаа-долоо мянган тонно үмсын мяха хүнүүдhээ худалдажа абаад, Улаан-Үдэдэ, бэшэ городуудта, тосхонуудта худалдадаг байна. Энэнь хадаа гүрэндэ тушааhанай hүүлээр үлэhэн үмсын мяхан болоно.

Бусад олон худалдаа наймаанай газарнууд баhал мяха худалдажа абаад наймаалха аргатай. Манай управленидэ тиимэ зүбшөөл үгтэhэн байна. Республикын Министрнүүдэй Совет манай эрилтээр, хамhабариин ажахынуудай мяха худалдажа абахыемнай зүбшөөhэн тогтоол гаргажа, манда ехэ туhаламжа хүргэhэн байна. Бидэ мүнөө тосхонууд соогуур хэн хэды гахайн, үхэрэй мяха тушаахаб гэжэ мэдэдэг болонхойбди. Тэрэ мяха тушааха хүнүүдээр хэлсээнүүдые баталнабди. Гахай тэжээхын түлөө 500 килограмм хүрэтэр холимол тэжээл худалдаха ёhотойбди. Гахайгаа тушаагаад мүнгөө абахадань, эд бараа худалдадаг болонхойбди. Энэ ябадал ехэ урагшатай болоод байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 100 гаран тонно мяха худалдажа абаhан байнабди. Гахайн мяхан 3 түхэриг 17 мүнгэтэ, үхэрэй мяхан 3 түхэриг 60 мүнгэтэ болоо. Иимэ сэнгээр мяха худалдажа абахаар байна. Кооперациин эмхинүүд мяханай сэн дан ехээр дээшэнь болгоно. Юундэб гэхэдэ, үнэтэй болохо бүреэ ехэ мүнгэн олзо орохо байна бшуу.

Кооперациин дэлгүүр дээрэ, бэшэ олон худалдаа наймаанай газарнуудта ехэ махатай болгохын түлэ колхоз, совхозуудай гүрэнэй түсэб дүүргэхын түлөө үмсын үхэр мал, гахай, хони, ямаа тушаалгаха ябадалые хорихо хэрэгтэй. Энээниие хээгүй hаа, урданайхидаал адли, дэлгүүр дээрэшье мяхан таhалдаха, кафедэшье байхагүй, шашлыгшье эдихэгүйбди.

Манай управлени 1982 онhоо эхилээд, хонин hүрэг үдхэхэ ажал ябуулжа байна. Мүнөө Сулхара гэжэ Хэжэнгын аймагай газар дээрэ нэгэ фермэ, Сагаан-Шулуутай гэжэ газарта Шулуутайн ой модоной пунктда үшөө нэгэ фермэ бии болгообди. Юhэн hарын дүнгүүдээр 1200 толгой хонид байгаа. Агууехэ Октябриин hайндэртэ 400 гаран хони үүсэлжэ, мяхыень столоводо оруулжа, зоноо хангабабди, арhыень элдэжэ, үбэлэй дулаан дэгэлнүүдые оёулжа эхилбэбди. Энэмнай зондо туhа болохол ёhотой.

Хоёр мянганhаа үлүү гахайнуудые шэханабди, тиигэжэ жэл соо, 70—80 тонно нэмэри мяха абахабди.

Үе сагай шэнэ эрилтэнүүдтэй таарулдуулан, ухаагаа гүйлгэжэ, шангаар, hайнаар, амжалтатайгаар хүдэлхөөр болоод байна. Энэ үедэ бэе бэедээ hаалта хэнгүй, бэе бэедээ жүтөөрхэнгүй, бэе бэеынгээ мууе бэдэрэнгүй ябаха хэрэгтэй. hайнаар хүдэлhэн хүниие үргөөд, муугаар хүдэлhэн хүндэ туhалжа байгаад, ехэ амжалта түйлажа хүдэлхөөр болоо.

Ц. ДАШИБАЛОВ,
республикын Ой модоной ажахын министерствын УРС-ын начальник.

...УРАГ ДЭ... М. Саган. В. ГАРМ...

...хабайдо...

...НЭЭ...

Түрэл хэлэмнай — түшэг хэшэгнай

Түрэлхи буряад хэлэеэ hэргээхэ тухай манай зоной hанаагаа зобожо эхилhэн ушар тон зүйтэй байна. Энээн тухай олохон зон hанамжануудаа бэшэнэ. Тиимэhээл би «hэргээхэ» гэжэ хэлэнэб. Иигээд лэ байгаа hаа, үшөө 40—50 жэл соо гү, али нааханууршье буряадаар уншаха, бэшэхэhээ байха, дуугардагшье хүнүүдые олохонь бэрхэтэй болохо.

Эндэ бидэ, буряадууд, өөhэдөөл зэмэтэйбди. Нүхэд хоорондоошье, ажал дээрээшье, гэр бараандаашье байхадаа, аян замдаашье ябахадаа, буряадаараа хөөрэлдэхээ болёод, яда-шадашье hаа, ородоор хөөрэлдэдэг болошообди. Энээнииемнай үхи, хүбүүднай халан абаад лэ, дууряана. Гадна hургуулинуудтамнай ород хэлэн дээрэ ном заадаг. Тиихэдээ түрэлхи хэлэеэ шудалалгада тон бага саг үгэдэг, тоодогшьегүй, шоодборилдог, муугаар хандадаг болоhомнай нюуса бэшэл.

Иигэжэ, түйлдаа хүрэхэ ябадалдамнай ямаршье hаад байгаагүй. Харин hөөргөө гэхэ юм гү, али түрэлхи хэлэеэ жэнхэни сэбэр сэхэ янзаданиь оруулхада хэсүүшэг лэ байхань. Теэд худхажа, холижошье байгаад, эхилхэл, аб... хал хэрэгтэй. Оройтожошье hаань, энээниие ойлгоhомнай болсо. Гол таhа алдагдашоогүй гээшэ. Хориhоо дээшэ наhатан мүнөө эгээшье «сродлошсогүй» янзатай агша. Энээнhээ хойто үеын залуушуул арай шамай «түлмаашатай» гээшэ ха. Харин хүүгэдэй саадта, харуулhанда байгшаднай, буряад шарайтай ородууд лэ болошохонь лэ даа.

Ородууд муу гэнэ бэшэб, ород хэлэ үлүү харанагүйб. Тэрэниие мэдэхэ, шудалха, хэрэглэхэ ёhотойбди. Теэд ажаглахада, мүнөөнэй залуушуул, үнгэржэ ерэхэдээ, гушаад-дүшөөдтэйшье зон, ород хэлые түрэлхи хэлэнhээ hуpaгүй hайнаар мэдэдэг, ульгамаар дуугардаг. Харин түрэл хэлэндээ түлгүү ядуу. Аяшгүй даа иихэдээ. Иимэ зонииие эрдэмэй хэды ехэ нэрэ зэргэтэйшье hаань, ёhoop болбосоронги гэхээр бэшэ. Гол түлэб өөhэдөө зэмэтэй бэшэ юм ааб даа. Юрэнхыдөөл, hүүлэй гушаад гаран жэл соо буряад хэлэеэ мэдэхэнь тиимэ хэрэгтэй бэшэ болошсо ха юм. Дээдэ hypгуулиhаа байтагай дундашье hургуулинуудта hуралсалынь гансал ород хэлэн дээрэ ябуулагдадаг. Хамаг бүхы хуулинууд, гурим, дүримүүд гэхэ мэтэ ородоор лэ бэшэгдэнэ. Иимэ эрхэ байдалда түрэл хэлээ мартахань гайхалгүй болоно. Хэрэг захиргаанай саарhануудые зарим хубяарньшье hаа, буряадшалхада яаха юм?

Хуушанайнгаа түүхэ, домогуудые уудалан шудалхын түлэ хуушан монгол бэшэгтэ залуушуулые hургалсадаг болохо тухай хөөрэлдөөн гараа hэн. Энэшье тон hайшаагдаад лэ, саашадаа дамжаха дамжууртай юм гү, үгы гү, юуншье дуулданагүй.

Буряадаар лекцинүүдые уншадаг хүнүүдэй зундаа Улаан-Үдэдэ сугларжа, «Знание» бүлгэмэй республиканска эмхиин правлениин болон «Буряад үнэн» газетын редакциин эмхидхэhэн «түхэреэн» столдо hууhан тухай «Үндэhэн хэлэеэ үргэнөөр хэрэглэдэг болохо» гэhэн гаршагтайгаар газетэдэ толилогдоhон хуудаhанhаа мэдээбди. Энэ материал сооhоо харахада, дандаал эрдэмтэдэй «түхэреэн» стол болоhон янзатай. Тэдэнэй дунда гансал Захааминhаа М. Гончиков, эгээлэй хүн, байлсаба хаш. Энэ хэрэгтэ эрдэмтэдэй дүүргэдэг үүргэ тон ехэ гэжэ мэдэнэбди. Гэбэшье буряадаар лекцинүүдые уншахаар хүнүүд нютаг бүхэндэ олдохо. Тэдэниие гансал эмхидхэхэ хэрэгтэй. Энээнhээ уламжалан, юу хэлэхээ hананабши гэхэдэ, суглаа, хуралдаанууд дээрэ зугаамнай захагүй ехэ аад, гараха үрэнь бага.

Табяад онууд соогуур республикымнай түбhөө зузааншаг хэтэбшэтэй (портфельтэй) буряад лектор Захаамин эльгээгдэжэ, лекци уншахаяа колхозуудта гараба. Партиин райкомой пропаганда болон агитациин таhагай инструктор Леонид Сергеевич Воробьев гэжэ ород хүн тэрэниие замшалхаар гаралсаба. Ёнгорбойн Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо хүрөөд, зониие клубта суглуулаад, лекциеэ эхилбэ. Клуб соо хониcогүй буряадууд сугларанхай. Лектор лекциеэ ородоор эхилээд лэ, нэгэ час хахад соо тогтон торонгүй уншажархиба.

— Лекци дүүрээ. лекторто асуудал бии гү?— гэжэ колхозой парторг суглаагшадта хандаба.

— Үгэй, энэ нүхэрнай юун тухай элидхэл хэбэ гээшэб? Ородоор мэдэхэгүй аад, ойлгоогүйб даа,— гэжэ нэгэ колхозник хэлэжэрхибэ. Суглаагшадай олонхинь лэ иигэжэ мэдүүлээ hэн.

Харин тэндэ hууhан үнеэхил инструктор Леонид Воробьев зондо хандажа:

— Дуугаа хуряая. Битнай шадаха зэргээрээ буряадаар хэлэжэ үгэhүүлби даа,— гээд сэбэр буряад хэлэн дээрэ оршуулга хэhэн юм. Үшөө хоёр колхоздо иимэрхүү ушар болоод, лекторнай бусаа hэн хэ. Би эндэ үнэн болоhон ушар дурдабаб. Юуб гэхэдэ, тэрэ табяад онуудаар буряадуудайнгаа урда буряад лектор ород хэлэн дээрэ лекци уншадаг байгаа бшуу. Иигэжэл хэлэеэ алдажархин алдаба ха юмбибди.

Мүнөө зарим буряад үхибүүднай юумэнэй шанар, шэнжэ, хэмжүүр, түхэл, үнгэ, зүhэ гэхэ мэтые буруугаар ойлгодог, нэрлэдэг болошоо. Жэшээнь, «hайн», «муу» гэхын орондо «хамаагүй» гэхэ. «Бүдүүн», «үндэр» гэхын орондо «томо» (модон), нимгэн, нарииханиие —«зааахан» гү, али «шэмхэ» гэхэ. Мүндэгэр гээшые «түхэреэн», түхэреэниие «мүндэгэр» гэжэ байхал даа. «Хээр морин» гэнгүй — улаан, «зээрдэ» гэнгүй «шара» гэхэ мэтэ. Энэ хадаа залуу үетэмнэй ажабайдалтай харилсаа холбоо багатай гэжэ элирүүлнэ.

Мүнөө залуушуулаа юрэнхы хөөрэлдөөнэй үгэнүүдтэшье hургажа эхилээ hаа, hайн hэн ха гэжэ hанагдана. Сэбэр литературна хэлээ hургуулинуудта hайнаар зааха ёhотой. Тиихэдэ багшанар өөhэдөө хэлэнэй баялиг гээшые мэдэдэг, ехэ оролдосотой, энэ хэрэгтээ шуналтай хүнүүд байгаал hаа, hайн.

Мүнөө «Правда Бурятии» газетын номернуудта хэблэгдэжэ эхилhэн «факультативай» үгэдэг хэшээлнүүд эхин алхамуудай нэгэн гэхэ байнаб. Эрдэмтэн Ц. Б. Будаев ехэ хэрэгтэй юумэ үүсхэбэ. Бусад эрдэмтэднай ямар нэмэлтэ оруулхаяа байнаб? Хэлэ, бэшэгэй эрдэмтэд олон лэ ха юм. Мүнөө шэди; шадалаа, эрдэм багажаяа гаргахал ёhотой саг оронхой.

Буряад хэлээ шудалха хэрэгтэ республикымнай радио, телевидени, «Буряад үнэн», «Буряадай залуушуул» болон районуудай (буряадаар гаргагдадаг) газетэнүүд ехэ туhа хүргэжэ шадаха. Теэд заримдаа радио, телевидениин дамжуулганууд буряад хэлэн дээрэ тон багаар үгтэхэ мүртөө хэлэндээ hаланаар, буряадшалагдаха үгэнүүдые ородоорнь хэлэжэрхидэг ушарнууд бии. Районуудта буряадаар гаргагдадаг газетэнүүд бүришье hаланаар, ойлгосогүйгөөр оршуулагдаhан байдаг. Зарим мэдүүлэлнүүд юун тухай юм, ойлгохогүйш. Минии hанахада, районуудай буряад газетэнүүд буряад хэлээ шудалха хэрэгтэ юунhээшье үлүү үүргэ дүүргэжэ шадаха байна. Юуб гэбэл, нютагайнгаа hонинуудые олоорнь, ойлгосотойгоор хэблэдэг байхадань, уншагшад заатагүй олдохо. Нютагайнгаа (районойнгоо) hонинуудые мэдэхэ хүсэлэнтэй байха бшуу. Тэндэ очеркнуудые, рассказуудые, зураглалнуудые (богонихоноор бэшэгдэhэн) хэблэжэ эхилхэ хэрэгтэй. Нютагай зоной ямарханшье статьянуудые, залуушуулай шүлэгүүдые айлтагүйгөөр гаргахаар. Эдэмнай саашадаа бэшэгшэд болохо ха юм. Нютагай зоной зохёохы эрмэлзэлые алдаха ёhогүй. Тиигэжэ газетэдэ захил хэгшэдэй тоо олошорхо зэргэтэй.

Зэдын районой зон сартуулаар, сонгоолоор хөөрэлдэдэг гээшэ. Гэбэшье «Буряад үнэндэ» хэблэгдэдэг «Будамшуу», «Халаахай», «Уншагты, hонирхохол байхат» гэhэн гаршагуудтай hонин, энеэдэтэй, шог ёгтотой материалнуудые уншаhан лэ байдаг. Урдандаашье «Гургалдайн гурбан сэсэн», «Алсагар Мархай», «Мархайн аша Тархай», «Сатирын булан» гэхэ мэтын материалтай газетэнүүдые бээ бэеhээ бэдэрэлсэжэ байгаад уншадаг hэн. Мүнөө тиимэ юумэн хоморшог лэ болошоо гээшэ ха.

Түрэлхи хэлээ шудалжа эхилhэн хүүгэдые анханhаа хэлэндээ наринаар хандаха, сэбэрээр хэлэжэ hураха тухай hануулжал байха шухала. Зарим үгэнүүдые ородшье, буряадшье бэшээр хэлэхэ ушарнууд олон байдаг. Жэшээнь, «хилээмэндээ сбегай», «столдоо садись-ка,' обедлохоёо» гэхэ мэтэ. Эдээниие сэбэр буряадаараа хэлэжэ болохо.

hургуулинуудтамнай hуралсалай шэнэ жэл эхилэнхэй. Манай багшанар ямар бэлэдхэлтэй, багажатайгаар тэрэниие угтаа гээшэб? Илангаяа буряад хэлэнэй багшанар. Бэшэшье багшанар хүүгэдтээ буряадаараа хөөрэлдэдэг болоhой. Хэлэээл бү алдая.

Д. АЮШЕЕВ,
журналист.

СЭБЭРЭЭР ДУУГАРЖА hУРАЯ

Хуушан хэлэ бэшэгэй хэшээлнүүд

V.

...И ХЭШЭЭЛЭЙ ...НШАХА ТУХАЙ

...г гарай — самбар, дэгэ-... кэ талаа, тэрэ гэhэн үгэ-... дэбэ б... а, э аялганууд

р хашалганай хойто тээ байхадаа, амяраа бэшэгдэдэг. Зүгөөр сугшье бэшэгдэжэ болохо юм.

2. Цагасу — сааhан, цаган — сагаан, сагу — hуу, йагу — юу гэhэн үгэнүүдэй г хашалганиинь унажа, мүнөөнэй хэлэндэ удаан аялганууд хэлэгдэдэг болоо.

3. **Нигэн** — нэгэн, **хойар** — **хоёр**, нигэдүгэр— нэгэдэхи, **хойадугар**—хоёрдохи гэhэн тоогой нэрэнүүд болоно.

4. **Чи** — ши, **та** — та гэhэн түлөөнэй нэрэнүүдые хэрэглэхэдээ, **чи бичи** — ши бэшэ, **та бичи** — та бэшэгты гэhэн удхатай.

5. **Тан** — **Дур** гэхэдээ, **тан** гэhэн үгэ —**Дур** гэhэн зүгэй падежэй залгалта абаад, **танда** гэhэн удхатайгаар хэрэглэгдэнэ. Хуушан хэлэндэ ехэнхидээ падежэй залгалтанууд хэбаатай үгэhөө амяраа бэшэгдэдэг байhан юм.

6. **Аб** — аба (чи үзүг аб — ши үзэг аба) гээд уншахын түлэ эхинэй хоёр шүдэтэй **а** үзэг hүүлэй **б** үзэг хоёрые холбохо хэрэгтэй.

7. **Сайин** —hайн, **сонин** — hонин, **бичи** — бэшэ, **йамбар** — ямар гэhэн үгэнүүдые холбожо уншаха болоно.

Доогуур үгтэhэн амаршалгын хэhэгтэ асуудалай **үү!** гү, али **гү!** гэhэн частица хэрэглэгдэнэ: **та сайин байимой үү!** гэхэ мэтэ. Хуушан бэшэгтэ асууhан тэмдэг байгаагүй: асуудал мэдүүлэлай удхаар гү, али асууhан үгэнүүдээр, частицануудаар тэмдэглэгдэдэг байhан юм. Хожомынь асууhан тэмдэг табидаг болоо hэн.

Хоёрдохи хэшээлэй үгэнүүдые уншаха дүримүүдэй тайлбарида энэ хэшээлдэ дайралдадаг шэнэ үгэнүүдhээ гадна урда уншагдаhан нэгэдэхи хэшээлэй **дэгэрэ**—дээрэ, **тэрэ**—тэрэ, **йагу**— юу, **нигэн**—нэгэн г. м. үгэнүүдые хэрэглэлсэhэн байнабди. Саашадаашье зарим шухала ушартань дүримэй жэшээ болгон, урда гараhан үгэнүүдые хэрэглэхэ байхабди. Тиигээдшье энэ мэтэ дабталга шухала хэрэгтэй юм.

МОНГОЛ hАЙХАН ОРОНДО

УЛААН-БААТАР. Монголой Дархан хото Донецк, Эрхүү, Улаан-Үдэ, мүн бусадшье совет хото городуудтай сэхэ холбоо тогтоонхой. Социалис хани харилсаата оронуудай туhаламжаар мүндэлhэн энэ залуу хото гадаадын хото городуудтай интернациональна холбоо барисаа тогтоонгүй байжа шадахагүй шэнгеэр hанагдадаг. СССР-эй хото городууд энэ зэргэдэ түрүүшын ээлжээндэ оролсодог.

Жэшээнь, Донецкын мэргэжэлтэд минерал-хүбэн зүйлнүүдэй заводто мэргэжэлтэдые эльгээгээ hэн. Дулаа баридаг материалнуудые үйлэдбэрилхэ бүри нарин технологи шудалхадань эрхүүгэйхид туhалhан байгаа. Эрхүүгэй областиин Мальта хотын дүтэрхы предприятиин коллективтэй сэхэ холбоо тогтоохоор хараална.

Тиихэдэ хүршэ Совет Буряад оронтой холбоо барисаан нэгэшье үдэр таhалдадаггүй.

Жэшээлбэл, барилганууд болон шэнээр ашаглалгада оруулагдаhан үйлэдбэринүүдые уридшалан хэгдэhэн захилнуудаар болзор соонь бүхы юумээр таhалгаряагүйгөөр хангаха гуримтай болоходонь автономито республикын Госснабай хүдэлмэрилэгшэд монгол нүхэдтөө туhалаа hэн.

Улаан-Үдын Е. Кожевниковэй нэрэмжэтэ хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводые БАМ-ай гээд үшөө нэрлэдэг. Тэрэ завод эндэхи цементын заводые hэргээн шэнэдхэхэдэ хэрэгтэй хэрэгсэл зүйлнүүдые эльтээгээ hэн.

Гадна Дарханай цементын заводой коллектив Совет Буряадай Тимлюйн цементын заводой коллективтэй сэхэ холбоо тогтоонхой.

Арадай Монголой хойто хубида оршодог интернационалист-хотын ажаhуугшадые хангаха талаар гээгдэлhээ гаража, түсэбөө дүүргэхэдэнь Буряадай АССР-эй хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгын хүдэлмэрилэгшэд Дарханай хүдэлмэрилэгшэдтэ бүри hаяхан туhалаа hэн.

МНР-эй хото городуудай нэгэндэ — Алтан Булагта хүдэлжэ эхилhэн совет-монгол шэнэ фабрика нооhоор нэхэгдэhэн свитернүүдые, джемпернүүдые, кофтонуудые, мүн үхибүүдэй спортивна костюмуудые үйлэдбэрилдэг болохо юм.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС
АПН

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХАРИЛСААГАА ХҮГЖӨӨХЭ

ВАШИНГТОН. Советскэ Союз болон Зүүн Европын бусад оронуудтай худалдаа наймаанай харилсаагаа хүгжөөхэ тухай асуудалые США хаража үзэбэ гэжэ президентын түлөөлэгшэ Карла Хиллз эндэ үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ мэдээсэбэ. Тэрэнэй хэлэhэнэй ёhoop, албан зургаанууд хоорондын тусхай бүлэгүүд зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, Советскэ Союзтай «худалдаа наймаанай хэлсээнэй» элдэб зүйлнүүдые шэнжэлнэ.

«ГАТТ-да адаглагша болгожо тэрэниие абаха тухай асуудалые шиидхэхынгээ урда тээ худалдаа наймаанда эгээл таарамжатай hайн эрхэ ба уялга Советскэ Союзда олгохо тухай асуудалаар ямар хараа бодол баримталхые оролдонобибди», — гэжэ К. Хиллз хэлэбэ. Энээн тушаа захиргаанда тиимэ ехэ арсалдаанууд байхагүй гэжэ президентын түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Президент Бушай hанамжын ёhoop. ГАТТ-да адаглагшын эрхэ ба уялга СССР-тэ олгохо гээшэ ашатай туhатай алхам болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Юундэб гэхэдэ, дэлхэйн экономикотой оронуудай хоорондоо хайшан гэжэ харилсаа холбоо тогтоохо арга Советскэ Союзда олгохо байна.

Джексон-Вэнигэй заhабаринуудые конгрессэй болюултар США СССР-тэ эгээл таарамжатай эрхэ байдал олгохогүй юм гэжэ ЮПИ агентство эдэ хэлэhэн үгэнүүдыень шэнжэлхэдээ тэмдэглэбэ.

КАБУЛ. Ороной партинуудай ба ниитын-политическэ эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн Афганистанай ниислэл хотодо болобо. Афганистанай Республикын президент Наджибулла тэрээн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Афганистанда амгалан тайбан байдал hэргээхын аша туhада түрүү үзэлтэй ба патриотическа бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ шухала гэжэ мэдүүлээ. Эблэрэлгын политика бэелүүлгэдэ Афганистанай Национальна фронтын үүргэ дээшэлүүлхэ шухала гэжэ зүблөөн дээрэ заагдаба.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Үнгэрhэн 4 сүүдхын хүгасаа соо Нангархар, Пактин, Кандагар болон Пильменд провинцинуудай hуурин тосхонуудые, аюулгүй байдал хангалгын постнуудые буудаhан үймөө хүлгөө татагшадта правительствын сэрэгүүд шанга сохилто үзүүлhэн байгаа. Байлдаануудай үедэ дайсанай 200 гаран хүн алуулhан, шархатаhан байха юм. 4 склад, hомо хэрэгсэлнүүдтэй 5 автомашина hандаргагдаа.

НАЦИОНАЛЬНА АРШАЛАН АБАРАЛГЫН ФРОНТЫН СОВЕДЭЙ ДЕКРЕТ

БУХАРЕСТ. 1990 оной январиин 12-ой үдэрые Румыниин бүхы газар дээрэ национальна шаналал гашуудалай үдэр гэжэ соносхохые Национальна аршалан абаралгын фронтын соведэй декредээр шиидхэгдээ. Чаушескугэй засаг захиргаанда эсэргүү, румын арадай эрхэ сүлөөгэй ба нэрэ хүндын түлөө тэмсэлдэ ами бэеэ хайрлангүй унаhан хүнүүдэй дурасхаалда энэ үдэр үнгэргэгдэхэ байна.

1989 оной декабриин hүүлшын үдэрнүүдтэ революционно үйлэ хэрэгүүдэй түб болоhон Тимишоара болон Бухарест хотонууд гасалан зоболондо, уршаг тойбодо дайрагдаhан хото городууд гэжэ соносхогдоо. Залуушуулай демократиин ба эрхэ сүлөөгэй үг зорилгонуудые сахин хамгаалhан Румыниин ниислэлэй түбтэхи Ордонгой талмай мүнөө Революциин талмай гэжэ нэрлэгдэдэг. болохо. Тэрэнэй уг зорилгонуудай аша туhада наhа бараhан бүхы революциин баатарнуудай хүндэлэлдэ хүшөөнүүд эндэ Бухарестын Романэ талмай дээрэ, Тимишоарын түбтэ бодхоогдохо байна. Ерээдүйн хүшөөнүүдэй проектнүүд олоной зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдажа, конкурсын үндэhөөр шэлэгдэн абтаха юм.

СОФИ. Тодор Живковэй гансаараа хүтэлбэрилгын жэлнүүдтэ хашагдаhан харшалуулhан партийна ажал ябуулагшадай политическэ гэм зэмые сагааруулха тухай БКП-гэй ЦК-гай Политбюро, БКП-гэй Центральна хиналта-шалгалтын комиссиин бюро абаhан байгаа.

КПСС-эй XX съездын ба БКП-гэй ЦК-гай апрелиин (1956 он) пленумэй hүүлээр нэгэ хүндэ hүгэдэн шүтэлгын хангалтагүй хойшолонгууд зарим тэды усадхагдаhан байгаа гэжэ тэрээн соо хэлэгдэнэ. Гэхэтэй хамта Болгариин политическэ ба парти доторой ажабайдалда иимэ үзэгдэл шэнээр харагдажа эхилээ hэн. Т. Живковэй hанал бодолдо, хүсэл эрмэлзэлдэ таарахагүй али бүхы hанамжануудай, бодолнуудай мүрдэдэлэг, ... авторнууд тала баримтаа хашагдаад, харшалагдадаг байгаа.

ХАМТЫН ШИИДХЭБЭРИ

Бээз дааагаад бодомжолжо шададаг, өөhэдын hанал бодолтой, сэгналтэй хүнүүд, ажал ябуулагшад түрүүшын бүлэгэй тоодо ороно, хашагдаhан харшалагдаhан байхые юм гэжэ шиидхэбэри соо хэлэгдэнэ. Манай коммунистнүүдтэ тохогдоhон гэм зэмые болюулха тухай дурадхалнуудые оруулхаар НРБ-гэй главна прокуратураада, Верховно Суудтэ дурадхагдаа.

СЭРЭГЭЙ БАЙДАЛЫЕ БОЛЮУЛХА ТУХАЙ

ПЕКИН. КНР-эй Гүрэнэй Соведэй премьер Ли Пэн Хитадай Түбэй телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, Пекинэй районуудай зарим хубидаа сэрэгэй байдалые январиин 11-нэй болюулха тухай соносхобо. Ниислэл хотодо студентнэрэй үймөө хүлгөөнүүдэй болохо үедэ «гурим буса ябадалые болюулхын, ниитын гурим ба аюулгүй байдал хангалтай түлэ» сэрэгэй байдал нёдондо жэлэй май 20-до тогтоогдоо hэн.

Хитадай правительствые толгойлогшын соносхоhон Гүрэнэй Соведэй Указ соо ниигэжэ хэлэгдэнэ: «Ниислэл хотодохи, бүхы орон доторхи байдал гуримшуулагдаа, контрреволюционно үймөө хүлгөө, гурим буса ябадалые болюулhанай hүүлээр ниитын гурим hайжаруулагдаа, Пекинэй зарим районуудта сэрэгэй байдал тогтоолгын зорилгонууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ».

Соёлой hонин

НАНГИН ХЭРЭГТЭ НЭГЭДЭЕЛ!

Улаан-Үдын Банзаровай нэрэмжэтэ үйлсэдэ түрүүшын буряад эрдэмтэн Доржи Банзаровта хүшөө табиха гэһэн зорилготойгоор Зэдын районой Петропавловка һууринай Агропромбанкда 70008-дахи счет нээгдэнхэй.

Арадаймнай омогорхол болохо хүбүүнэй мүнхэ дурасхаалда шүтэхэ газар бидэндэ хэрэгтэй. Энэ счет нээлгэ хүшөө бодхоолгын түрүүшын шата болоно. Хүшөө бодхооходо, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүбшөөл хэрэгтэй юм. Тэндэ бидэнниие ойлгожо, зүбшөөхэ гү, али үгы гү? Мүнөө дээрэ мэдэгдэхэгүй. Хоца Намсараевта хүшөө бодхоохо асуудал эгээл тэндэ мухардажа, мүндэлөөгүй һэн. Тиимэһээ республикын олониитэдэ газетээр дамжуулан хандажа, Доржи Банзаровта хүшөө бодхоохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, энэниие дэмжэһэн тухайгаа мэдүүлыт гэжэ гуйха байнаб.

Доржи Банзаровай нэрэ республикада ажаһуугша бүхэндэ мэдээжэ ёһотой. 1846 оной июнь һарада Казаниин университедэй «Эрдэмтэ тэмдэглэлнүүд» соо Д. Банзаровай «Хара мүргэл ба монголшуудай бөөдэ шүтэлгэ» гэжэ хүдэлмэри барлагдаад, тэрэнэй нэрэ олондо мэдээжэ болоо бэлэй. «Отечественные записки» журнал буряад эрдэмтэн тухай бэшээ. Тэрэ үеын суута ажал ябуулагша П. С. Савельев Банзаров тухай иигэжэ бэшэһэн байна: «Монголшуудай дунда эгээл эрдэмтэйнь, Европын ориенталистнуудай дунда элитэ болоо... Казаниин университедэй кандидат ба Зүүн Сибириин генерал-губернаторай тусхай даалгабаринуудые дүүргэдэг чиновник, археологиин бүлгэмэй корреспондент, Банзар гэжэ буряадай хүбүүн Доржи (түгэдһөө оршуулхада, алмаз гэһэн удхатай нэрэ)».

Банзар Боргоновой табан хүбүүдэй эгээл эрдэмтэй, хурса ухаатайнь болохо Доржи хорин дүрбэ наһа гүйсэжэ ябатараа, суута эрдэмтэдэй дунда нэрээ алмаз мэтээр ялас гүүлэн нэрлүүлжэ, үсэд нэтэрүү ажалаараа амжалта түйлаа бшуу. Тэрэл Савельев иигэжэ бэшэһэн байна: «Университет дүүргэхэдээ, Доржи монгол ба манжуур хэлэнүүдһээ гадна ород хэлые түрэл хэлэндээл адли һайнаар мэдэдэг, француз, немец, англи ба латаар һайнаар ойлгодог, түүрэг хэлэнүүдые бага-сага мэдэхэ байгаа. Хурса ухаатай, юумэ түргөөр ойлгодог ба хадуужа абадаг бэлэй». Иимэрхүү һанамжануудые, сэгнэлтэнүүдые тоолоходо олон байха. В. В. Григорьевой үгэнүүдые дурдая. Тэрэ иигэжэ хэлээ юм: «Залуу энэ буряад европейскэ алишье университедтэ багшалжа шадаха бэлигтэй».

Эрдэмтэн байхаһаа гадна Доржи Банзаров Сибириин олон тоото бага яһатанай хаанта засагта дарлагдаад байһые ойлгодог, политикын ба соёлой талаар арад зоноо гэгээрүүлхэ гэжэ эрмэлзэдэг бэлэй. Тэрэнэй ажаябуулгын энэ тала мүнөөшье болотор ехээр шэнжэлэгдээдүй. Зоной түлөө, золой түлөө тэмсэдэгынь Сибирьтэ ажаһууһан хугасаа соонь илангаяа элеэр харагдаа бэлэй. Элитэ ород аяншалагша А. В. Потанинагай хэлэһэнэй ёһоор, «Доржи арад зоной түлөө ажаһуугаа ба ажаллаа». Түрүүшын эрдэмтэн буряад зоной дээрэ үргөө, мунхаг харанхы байдалһаа гаргалсаа гээшэ ааб даа.

Республикадамнай ажаһуугшадые, интеллигенциие, залуушуулые, студентнэрые, ссёлой ба гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдые, литература ба искусствын ажал ябуулагшадые арад зонойнгоо омогорхол болохо хүбүүндэ хүшөө бодхоолсохо нангин хэрэгтэ хабаадахыень уряалнаб. Совет ба гадаадын оронуудай эрхэтэд мүнгэ зөөри иимэ адресаар эльгээхэ аргатай: Буряадай АССР, Зэдын район, Петропавловка һууринай «Агропромбанк», 70008-дахи счёдто (Доржи Банзаровай хүшөө бодхоохо хэрэгтэ).

С. ЗАНГЕЕВА,
журналист.

МОСКВАДА ХЭБЛЭГДЭБЭ

Һаяын үдэрнүүдтэ Буряадай номой магазинуудта поэт Баир Дугаровай «Хазаар моритой хүн» («Всадник») гэжэ шүлэгүүдэй согсолбори худалдагдажа эхилбэ. Уран гоёор шэмэглэгдэһэн гадартай зузаахан энэ ном Москвагай «Современник» хэблэлээр гаргагдаһан байна. Номой тус хэблэлдэ поэт шүлэгүүдэйнгээ хоёрдохи номые гаргуулба гээшэ. Түрүүшынхинь — «Харгана» («Белая акация») гэжэ нэрэтэй ном 1980 ондо хэблэгдээ һэн.

Баир Дугаровай «Хазаар моритой хүн» гэжэ шэнэ ном соо ороһон шүлэгүүд ородой философско лирикын, Зүүн зүгэй арадуудай поэзиин шэнжэнүүдые нягтаар холбожо бэшэгдэнхэй юм. Мүн хуушан монгол бэшэгэй, түбэдэй, энэдхэгэй соёл болбосоролһоо үндэһэтэй. Энэ номые гартаа абаһан хүн бүхэн шүлэгшэнэй эршэмтэй бодолые, дэлбэрмэ уян сэдьхэлые абаһаар мэдэрхэ байна.

«Үүр хираанаар мүнхэ мүшэдһөө асуугааб», «Хайшаа эрмэлзэһэн үе саг бэ?», «Дуулыш, хилгааһан хүбшэргэй», «Хойноһоо урда зүг нүүхэдэ...», «Үе сагай хүлгөөндэ» гэһэн бүлэгүүдһээ тус ном бүридэнэ.

Г. НАМСАРАЕВ.

«ЯКУТЯНОЧКА» ДУУЛАНА, ХАТАРНА

Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай яхад студентнэрэй дуу, хатарай «Якутяночка» ансамбль Улаан-Үдэдэ үнгэрэгдэһэн соёлой хэмжээнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Мүн тиихэдэ үе-үе болоод лэ, хүдөөгэй харагшадта айлшалжа, түрэл арадайнгаа хүгжэм дуунтай, хатар наадантай тэдэниие танилсуулжа байдаг. Жэшээлхэдэ, һаяхан Ивалга тосхоной соёлой байшанда концерт-наада харуулжа, харагшадай магтаал һайшаалда хүртэжэ бусаа.

Энэ ансамблиин дуушан Матрена Федорова ирагуу һайхан хоолойгоор яхад, ород дуунуудые дууладаг юм. «Якутяночка» гэжэ ансамблиинхидай сортоотой дорюунаар дуунуудые гүйсэдхэхэдэ, харагшадта ехэтэ һайшаагдадаг байна. Мүн ансамблиин хатарай бүлэгэй түрэл арадайнгаа хатарнуудые уян нугархайгаар гүйсэдхэдэг байһые эндэ тэмдэглэлтэй.

Тус институдай студентнэрэй клубай директор Роман Андреевич Мурзинтай хөөрэлдэхэдэмни, иигэжэ хэлээ һэн:

— «Якутяночка» ансамбль 1981 ондо эмхидхэгдээ һэн. Түрүүшээр ансамбль болож бүрилдэтэрээ, нилээд хүшэрхэн байгаа һааб даа. Мүнөө яһала һайн ансамбль болонхой гэхэ байнаб. Репертуарынь яхад арадайнгаа дуу хүгжэм, хатарнууд дээрээ үндэһэлжэ табигданхай юм. Ансамблиин эдэбхитэй гэшүүд Винокурова, Павлова, Ренанто, Федорова гэгшэдые нэрлэмээр. Мүнөө хабартаа энэ ансамбльнай арадай гэһэн үндэр нэрэ зэргэ хамгаалхаяа бэлдэжэ байнхай.

Иигэжэ энэ ансамблиин гэшүүд соёлой хүдэлмэрилэгшын дээдэ мэргэжэл шудалхынгаа хажуугаар түрэл арадайнгаа дуу хүгжэм, хатар наада олондо харуулжа ябана ха юм. Энэнь алишье талаараа — мэргэжэлээ шудалхадань, мүн түрэл арадайнгаа заншалта соёл искусствые шудалан хүгжөөхэ хэрэгтэнь туһатай байһаниинь дамжаггүй.

Г. ДАГБАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Якутяночка» ансамблиин хатарай бүлэг яхад арадай амаршалгын хатар гүйсэдхэнэ.

ОРООҺОН ДЭЭРЭ... УРАН ЗУРАГ

Барайгарай ганса монсогор ороoһон дээрэ Москвагай бүхэли Улаан талмай уран гоёор һиилэгдэнхэй. Эндэ В. И. Ленинэй Мавзолей, Кремлиин Спасска башни эли тодоор харагдана. Зураг зураха, һиилэхэ угаа дуратай латыш Артур Ванаг тусхай гал шэлээр гү, али микроскопоор харан обёорхоор эгээ бишыхан бүтээлнүүдые хэдэг юм. Тэрээндэ зуун табяад микро-бүтээлнүүд бии гээд мүнөө дээрээ тоологдоно.

Жэшээнь, хоёр сантиметр утатай, найман миллиметр үргэнтэй, перламутраар бүтээгдэһэн скрипкэ олоной анхарал татана. Скрипкын нэгэ таладань Буряадай АССР-эй М. Н. Хангаловай нэрэмжэтэ түүхын музейн ба Советскэ Союзай Герой П. Т. Харитоновой мүнхэ дурасхаалда бодхоогдоһон хүшөөгэй дүрсэнүүд һиилэгдэнхэй. Туулга шудхажа бүтээһэн глобусой диаметрынь миин лэ арбан нэгэн миллиметр. Дэлхэйн бүхы түбинүүд, далай, океанууд тэрээн дээрэ аятайханаар тааралдуулагдан һиилэгдээтэй байхань ехэ һонин.

Уран зурааша жэл бүри аяншалгада гарадаг заншалтай. Тэрэ Буряад орондо түүхын ба архитектурын угаа олон памятнигууд бии гэжэ тоолодог, тиимэһээ тиишэ айлшалхa ехэ дуратай.

Скульптура, уран зураг, шулуун, яһан, модон дээрэ һиилэлгэ гэхэ мэтын олон янза дүрэнүүд Артур Ванагай анхарал татадаг юм. Һүүлшын арбаад жэлдэ тэрэ микроминиатюрануудые бүтээнэ. Хурса зүү баряад лэ хүдэлмэрилдэг.

Уран гартай энэ хүнэй бүтээлнүүд Москвада ВДНХ-да табигдаһан, РСФСР-ээр, Литвагаар, Эстони, Киргизээр айлшалһан, олон тоото шагнал, хайрада хүртэһэн, хүн зондо гайхал түрүүлһэн байна.

В. ЛИЕЛЮК.
Латвиин ССР-эй
Лиепая хото.

«АХА НЮТАГ»

Сарьдаг үндэр Саянда оршодог аяар холын Ахын райондо Буряадай бусад нютагуудһаа дутахагүй эршэмтэйгээр соёлой ажабайдал бурьялжа байдаг. Эндэ хэлэгдэгшын гэршэ боложо, үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багаар «Аха нютаг» гэжэ эстрадна ансамбль байгуулагдаа һэн. Гэшүүдыень нэрлэхэдэ, Г. Иванов, А. Гордеев, В. Литвинцев, А. Пронтеев гэгшэд болоно. Тэдэнэр булта хүгжэмэй хүүгэдэй һургуулиин ба районно соёлой байшангай мэргэжэлтэд юм.

Ниитын малай үбэлжэлгын халуун хаһын үедэ ансамблиинхид аймагайнгаа хэдэн ажахынуудаар ябаад байна. Жэшээлбэл, «Улаан Аха», «50 лет Октября», Балагтын, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай ажалшадта айлшалаа.

Эстрадна коллективэй программын «хадааһан» гэхэдэ элдэб хатар болоно. Тодорхойлходо, ансамблиин бүридэлдэ һурагшадай «Булаг» гэжэ хатарай бүлэг оролсодог юм. Бүлэгэй эдэбхитэй гэшүүд гэхэдэ, М. Тапхарова, Т. Ошорова, Т. Дарбалаева, О. Чимитова, Л. Гомбоева болон бусад болоно.

Ансамблиин программада Совет ороной арадуудай хатарнуудһаа гадна ород, буряад, монгол хатар, дуунууд оролсодог юм. Жэшээнь, «Жаргал» гэжэ монгол арадай хатар, «Эждээ» гэжэ монгол дуу гүйсэдхэдэг. Гадна арадай театрай артистнуудтай сугтаа ансамблиинхид концертнүүдые харуулдаг гээшэ. Хоца Намсараевай «Тахуунай» гэжэ расказай удхаар сценкын табигдахада, хүдөөгэй ажалшад һонирхожо хараа һэн.

Дуу, хатарһаа хажуугаар уран шүлэгүүдыешье уншаха зон ансамбльда бии. Соёлой үнинэй хүдэлмэрилэгшэ Т. Ш. Пронтеева Лопсон Тапхаевай шүлэгүүдые уран гоёор уншадаг юм.

Ансамблиие хүгжэмэй хүүгэдэй һургуулиин багша А. Пронтеев хүтэлбэридэг. Хатарнуудые Б. Замбалов бэлдэжэ табидаг юм. Баир Замбалов арадай хатарай республиканска 2-дохи конкурсын дипломант болонхой гээд онсолхо шухала. Тиимэһээ тэрэнэй табижа харуулһан хатар бүхэн онсохон байдаг гэжэ ойлгомоор.

Һаяшаг эмхидхэгдэһэн ансамбль сагай ошохо бүри улам бэхижэжэ, хүл дээрээ гаража байнхай. Саашадаа ансамблиин репертуар бүри баян болохо бээ гэжэ найдамаар. Тиигээд Буряад орон соогуураа ябажа, һайхан концертнүүдээ харуулжа, олондо мэдээжэ болохо, һайшаагдаха байһаниинь дамжаггүй.

«Аха нютаг» ансамбль Түнхэнэй районоор гастрольдо ябаад ерэбэ.

Д. ДОРЖИЕВ.

Спорт

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЫН ҺОНИН

Урилдаагаар СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Ташкент хотодо болобо. Хэдэн сэрэгэй округуудай 200 гаран урилдаашад мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Забайкалиин сэрэгэй округой суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаһан манай нютагаархин ехэ амжалта түйлаа. Ороной дүрбэ дахин чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Павел Яковлев 3000 метрэй зайда илалта түйлэбэ. СССР-эй чемпион, спортын мастер Геннадий Темников 10 мянган метрэй зайда мүнгэн медаляар шагнагдаа. Харин спортын мастер Юрий Фёдоров 5 мянган метрэй зайда табадахи һуури эзэлбэ.

Урилдаагаар профсоюзуудай спортын бүлгэмэй Россин соведэй мүрысөөн Евпаторидо болобо. Багшанарай институдай физическэ культурын факультедэй студент, спортын мастер Сергей Федотов залуушуулай дундаһаа 5 мянган метрэй зайда табадахи һуури эзэлһэн байха юм.

Профсоюзуудай спортын бүлгэмэй Буряадай областной соведэй хүүгэдэй спортын һургуулиин завуч, спортын мастерта кандидат Сергей Самокрутов 12 километрэй зайда юһэдэхи һуури эзэлһэн байгаа.

Хүнгэн атлетикээр Зүүн Сибириин технологическа институдай үбэлэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн энэ дээдэ һургуулиин манеж соо болож, хэдэн үндэр үрэ дүнгүүдые асарба.

Эгэшэ дүүнэр Вера болон Наташа Чистяковануудонсолон шалгараа. Тэдэнэр хоюулаа спортын мастерта кандидадууд юм. «Трудовые резервы» бүлгэмэй инструктор Вера Чистякова 60 метрэй зайе 7,5 секундада соо гаталба. Технологическа институдай студентка Наталья Чистякова 300 метрэй зайда 43,4 секунда саг харуулжа, эрхимлэһэн байха юм.

Республикын рекордсмен Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгэй алба хаагша Владимир Ильенко хоёр илалта түйлаба — 60 метрые 6,8, 300 метрые 38,2 секундада соо гаталһан байгаа.

Б. МИРОМАНОВ.

Барилдаан

НҮХЭД ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Олимпиин наадануудай болон дэлхэйн чемпионуудай хабаадалгатай дүрэ буляалдалгын барилдаагаар асари ехэ мүрысөөн шэнэ жэлэй урда тээхэнэ Холбоото Штадуудта үнгэргэгдөө гэжэ мэдээсээ һэмди. Энэ ехэ наадада нютагаймнай хүбүүн Борис Будаев мүнгэн медаляар шагнагдаһан байгаа.

Һүүлээрнь СССР-эй болон США-гай суглуулагдамал командануудай хоорондо дүрэ буляалдалгын барилдаагаар нүхэд ёһоной хоёр уулзалга үнгэргэгдэбэ. Флорида штадай Тампа хотодо болоһон уулзалгада Совет ороной барилдаашад 8:2 тоотойгоор илаһан байха юм. «Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй барилдаашан Сырен-Доржо Халтанов Сеулай Олимпиадада дүрбэдэхи һуури эзэлһэн, США-гай чемпион Тим Баннитай барилдахадаа, түрүүшээр 0:2 тоотойгоор шүүгдэжэ ябаһан аад, саашадаа хүсэжэ, 3:2 тоотойгоор урагшаа гараба. Гонгын ханхинахын урда тээхэнэ нүгөөдэнь нэгэ балл абажа хүсэжэрхёо һэн. Тиин түрүүлэн балл абаһан хүниинь шүүхэ ёһотой байгаа. Нютагаймнай хүбүүн балл абажа, 4:3 тоотойгоор илаба.

Эндэ дэлхэйн чемпион Б. Будаев США-гай суглуулагдамал командын гэшүүн Дж. Каррые 5:2 тоотойгоор шүүһэн байгаа.

Удаань Орегон штадай Юджин хотодо болоһон уулзалгын үедэ совет барилдаашад 6:4 тоотойгоор илалта түйлаа. С.-Д. Халтанов өөрһөөнь бэеэр һураггүй томо Дон Видлагтай барилдахадаа, бэр хүсөөрөө яаха аргагүй булигдажа, 1:6 тоотойгоор диилдэһэн байха юм.

Борис Будаев һайнаар барилдажа, К. Урбаные 5:3 тоотойгоор шүүжэ, командынгаа илалтада ехэ хубитаяа оруулһан байна.

...Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын ехэ мүрысөөн январиин һүүл багта Тбилиси хотодо үнгэргэгдэхэ юм. Манай республикаһаа С.-Д. Халтанов, Б. Будаев И. Тютрин гэгшэд СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, «дэлхэйн бага чемпионат» гэжэ нэрлэгдэдэг уласхоорондын энэ заншалта мүрысөөндэ хабаадаха.

Урда тээнь нүхэд ёһоной уулзалганууд манай ороной хэдэн хото городуудта үнгэргэгдэхэ. Нютагаймнай хэдэн барилдаашад эдэ уулзалгануудта хабаадахаар хүлеэгдэнэ.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Борис Будаев.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

ШЭНЭ ГУРИМААР

КИШИНЕВ. Граждан дайнай геройнууд Г. И. Котовскиин болон С. Г. Лазогой гүрэнэй музей шэнэ жэлдэ ажахы эрхилхэ шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилээ. Республикын аяншалгын эмхи зургаанудые, предприятинүүдые, һургуулинуудые хангаха талаар хэлсээнүүдые баталаад, республикын дайшалхы ба революционно алдар солын газарнуудаар автобусой экскурсинуудые үнгэргэнэ, лекцинүүдые эмхидхэнэ. Музейн тоосоогоор ороһон мүнгэ зөөри тэрэнэй хүгжэлтэдэ, хүдэлмэришэдэйнь һуудал байдалынь һайжаруулалгада зорюулагдаха юм.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Эгээл түрүүн хүдөөгэй ажалшадта хэрэгтэй хуулинуудай проект тухай городойхидой эдэбхитэйгээр һанамжануудаа хубаалдаһаниинь һонирхолтой. СССР-эй Верховно Соведэй комиссиин түрүүшын заседани дээрэ январиин 10-да СССР-эй союзна республиканудай газар тухай хуулиин проектнүүдтэ оруулагдаһан ажаглалтанууд болон дурадхалнуудай бүридхэлгын үедэ энээн тухай заагдаһан байна.

Улаан-Үдын һэеы гутал дарадаг фабрикын коллективэй Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, КПСС-эй обкомдо эльгээһэн нэмэл бэшэг газетын нэгэдэхи хуудаһанда ниитэлэгдэбэ. Хори гаран жэлэй туршада һэеы гутал дарадаг шэнэ фабрика барилга тухай хооһон хөөрэлдөөн гарана, гурбан проект табигдаад, галдагдаа. Мүнөө 223 мянган түхэригэй сэнтэй дүрбэдэхи проект бэлэн болоод байна. 1990 ондо тус проектын ёһоор фабрикын барилгын эхилэгдээгүй юм һаань, проект баһал галдагдаха хуби заяатай болохо, — гээд тус бэшэг дотор хэлэгдэнэ. Хэды болотор гүрэнэй зөөри иигэжэ галда хаягдажа байха юм?

«Шиидхэгдэхэ ёһотой хэрэг» гэһэн ниитэ гаршаг доро В. Матвиевскын «Эзэн зандаа үлэхэ» гэһэн гаршагтай фоторепортаж толилогдобо. Хойто-Байгалай районэй заһа олзоборилгын «Победа» колхозой саашанхи хүгжэлтын хүндэ хүшэр асуудалнууд, мүнөөнэй байдал тухай эндэ харуулагдана.

СССР-эй Арадай депутадуудай хоёрдохи съезд дээрэ Буряадай түлөөлэгшэдэй үгэ хэлэхэ гэжэ бэлдэһэн текстнүүдые толилолгоёо «Правда Бурятии» КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковой материалаар түгэсхэбэ. «Хубилган шэнэдхэлгын хүсэн» гэһэн гаршагтай тэрэ текст мүнөөдэрэй номерой хоёрдохи хуудаһанда үгтэбэ.

Газетын дүрбэдэхи хуудаһанда — «Байгалай үмэнэхи түрэл хизаарнай» гэһэн заншалта хуудаһанай материалнууд.

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД!

Манай «БУРЯАД ҮНЭН» газетэ байгша оной февральһаа эхилжэ абахаар захил эдэ үдэрнүүдтэ хэжэ болохо гэжэ мэдээсэнэбди.

Газетымнай захилай нэгэ һарын сэн 65 мүнгэн.

Байгша оной үлэһэн 11 һарада захил хээ һаа, 7 түхэриг 15 мүнгэ түлэхэ байнат.

Хэлхеэ холбооной бүхы эмхи зургаанудта гү, али хэблэл тараагшадаар дамжуулан, захил хэжэ болохо.

Сэнхир экран

ПЯТНИЦА, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Житие Дон Кихота и Санчо». 2-дохи фильм. 5-дахи сери. 10.45—«...16 ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 11.30—Гүрэнэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүнэй үүргэ тухай. 12.30—Фестивальнууд, конкурснууд, концертнүүд. 13.30—Время. 16.30 — Баримтата фильм. 16.55—«Ретро»—наһатай хүнүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 17.55—«Чайковский тухай бодолнууд»—эдиршүүлдэ зорюулагдаһан дамжуулга. 19.30—Время. 20.00—Соведүүдтэ—засаг. Ашхабад—Москва — Минск — телехүүргэ. РСФСР-эй, Туркмениин ба Белоруссиин элдэб нютагуудта һунгалтын урда тээхи кампаниин ямараар ябуулагдажа байһан тухай. 20.50—«Житие Дон Кихота и Санчо». 2-дохи фильм. 5-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—Залуушуулай программа. 00.15—«Ухаалан зохёолгын хуби заяан». Телеочерк. 00.30—«Это было... было...».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 8.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Гэрэлэй саана» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35—Байгаалиие шэнжэлгэ. 2-дохи класс. Манай эндэ үбэлжэдэг шубууд. 9.55, 10.55—«Бүхы юумэ мэдэхые хүсэнэб»—киножурнал. 10.05, 11.05—Англи хэлэн. 1-дэхи, 2-дохи жэлээ һуралсажа байгшадта. 11.35, 12.35—География. 6-дахи класс. Хуурай газарай уһан. 12.05—Гэрэй академи. 13.05—«Иван Грозный». 2-дохи сери. 14.25—Усть-Илимск хотын дуу, хатарай «Сибирь» ансамблиин концерт. 14.55—«Голубой лев» — телефильм. 16.00—17.35 — Забһарлалга. УЛААН-ҮДЭ. 17.35 — «Ералаш». 18.45—18.45 — «Уянга» (буряадаар). 19.20—Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.55—«Буряад ороной һонин». МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Бултанда зорюулагдаһан спорт. 21.30—Скрипкын хүгжэмэй концерт. 22.30—«Старый Новый год»—уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи серинүүд.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.